

**TÜRKİYE BÜYÜK MİLLET MECLİSİ
ÇÖLYAK HASTALIĞININ TEŞHİS
AŞAMASININ, SEBEPLERİNİN,
SONUÇLARININ VE BU HASTALIĞA
MARUZ KALANLARA SAĞLANABİLECEK
YARDIMLARIN ARAŞTIRILARAK
ALINMASI GEREKEN ÖNLEMLERİN
BELİRLENMESİNE İLİŞKİN KURULAN
MECLİS ARAŞTIRMA KOMİSYONU
TUTANAK DERGİSİ**

**3'üncü Toplantı
11 Ekim 2017 Çarşamba**

(TBMM Tutanak Hizmetleri Başkanlığı tarafından hazırlanan bu Tutanak Dergisi'nde okunmuş bulunan her tür belge ile konuşmacılar tarafından ifade edilmiş ve tırnak içinde belirtilmiş alıntı sözler aslına uygun olarak yazılmıştır.)

İ Ç İ N D E K İ L E R

Sayfa

I.- GÖRÜŞÜLEN KONULAR

II.- SUNUMLAR

1.- İttifak Holding Yönetim Kurulu Üyesi Mehmet Ali Korkmaz'ın, glütensiz ürün üretiminde nihai üreticisinin sınırlandırılması, hastalara verilen desteğin artırılması, Türkiye'de üretilmeyen ürünler için üreticiye tarımsal desteğin verilmesi gerektiği hakkında sunumu

2.- Profesör Doktor Mahir Turhan'ın, çölyak hastalığının sağlık boyutu, gıda boyutu, sosyal ve psikolojik boyutundaki sorunlar ve çözüm önerileri hakkında sunumu

3.- Gıda, Tarım ve Hayvancılık Bakanlığı Müsteşar Yardımcısı Nihat Pakdil'in, etiketleme mevzuatının AB mevzuatıyla uyumlu olduğu, birincil üretimde destekledikleri bitkilerle ilgili 21 ürün grubu olduğu, talep olması hâlinde AR-GE desteği verebilecekleri hakkında sunumu

4.- Çölyakla Yaşam Derneği Başkanı Oya Özden'in, ürünlerin etiketlenmesi, çölyakla ilgili derneklerin desteklenmesi, çölyak taramalarının yapılması gerektiği hakkında sunumu

5.- Elâzığ Çölyak Derneği Başkanı Salih Yenisu'nun, çölyak hastalarının sağlık raporları, okullarda yaşadıkları sorunlar ile YÖK'ün ve halk eğitim müdürlüklerinin çölyak hastalarına ilişkin düzenleme yapması gerektiği hakkında sunumu

6.- Manisa Çölyak ve Organik Beslenme Derneği Başkanı Halim Şivecan'ın,, üretim yerlerinde çapraz bulaşma olabileceği ve ürün üzerindeki etiketlenmenin önemi hakkında sunumu

TÜRKİYE BÜYÜK MİLLET MECLİSİ
ÇÖLYAK HASTALIĞININ TEŞHİS AŞAMASININ, SEBEPLERİNİN, SONUÇLARININ
VE BU HASTALIĞA MARUZ KALANLARA SAĞLANABİLECEK YARDIMLARIN
ARAŞTIRILARAK ALINMASI GEREKEN ÖNLEMLERİN BELİRLENMESİNE İLİŞKİN
KURULAN MECLİS ARAŞTIRMASI KOMİSYONU

3'üncü Toplantı
11 Ekim 2017 Çarşamba

I.- GÖRÜŞÜLEN KONULAR

TBMM Çölyak Hastalığının Teşhis Aşamasının, Sebeplerinin, Sonuçlarının ve Bu Hastalığa Maruz Kalanlara Sağlanabilecek Yardımların Araştırılarak Alınması Gereken Önlemlerin Belirlenmesine İlişkin Kurulan Meclis Araştırması Komisyonu saat 11.00'de açıldı.

İttifak Holding Yönetim Kurulu Üyesi Mehmet Ali Korkmaz tarafından, glütensiz ürün üretiminde nihai üreticisinin sınırlandırılması, hastalara verilen desteğin artırılması, Türkiye'de üretilmeyen ürünler için üreticiye tarımsal desteğin verilmesi gerektiği,

Profesör Doktor Mahir Turhan tarafından, çölyak hastalığının sağlık boyutu, gıda boyutu, sosyal ve psikolojik boyutundaki sorunlar ve çözüm önerileri,

Gıda, Tarım ve Hayvancılık Bakanlığı Müsteşar Yardımcısı Nihat Pakdil tarafından, etiketleme mevzuatının AB mevzuatıyla uyumlu olduğu, birincil üretimde destekledikleri bitkilerle ilgili 21 ürün grubu olduğu, talep olması hâlinde AR-GE desteği verebilecekleri,

Çölyakla Yaşam Derneği Başkanı Oya Özden tarafından, ürünlerin etiketlenmesi, çölyakla ilgili derneklerin desteklenmesi, çölyak taramalarının yapılması gerektiği,

Elâzığ Çölyak Derneği Başkanı Salih Yenisu tarafından, çölyak hastalarının sağlık raporları, okullarda yaşadıkları sorunlar ile YÖK'ün ve halk eğitim müdürlüklerinin çölyak hastalarına ilişkin düzenleme yapması gerektiği,

Manisa Çölyak ve Organik Beslenme Derneği Başkanı Halim Şivecan tarafından, üretim yerlerinde çapraz bulaşma olabileceği ve ürün üzerindeki etiketlemenin önemi,

Hakkında birer sunum yapıldı.

Komisyon gündeminde görüşülecek başka konu bulunmadığından saat 13.52'de toplantıya son verildi.

11 Ekim 2017 Çarşamba

BİRİNCİ OTURUM

Açılma Saati:11.00

BAŞKAN: İsmail TAMER (Kayseri)

BAŞKAN VEKİLİ : Celil GÖÇER (Tokat)

SÖZCÜ: Durmuş Ali SARIKAYA (İstanbul)

KÂTİP: Bennur KARABURUN (Bursa)

BAŞKAN – Değerli arkadaşlar, değerli basın mensupları, Çölyak Komisyonumuza kaldığımız yerden devam ediyoruz.

Bugün, misafirlerimiz var.

Özellikle, çölyakla ilgili fikirlerine başvuracağımız, bilgilerinden faydalanacağımız Mersin Üniversitesi Gıda Mühendisliği Bölüm Başkanı Sayın Profesör Doktor Mahir Turhan Bey’e, hoş geldiniz diyoruz.

Yine, Gıda, Tarım ve Hayvancılık Bakanlığı Müsteşar Yardımcımız Doktor Nihat Pakdil Bey’e de hoş geldiniz diyoruz.

Aynı zamanda, İttifak Holding Yönetim Kurulu Üyesi Mehmet Ali Korkmaz Bey, hoş geldiniz.

Geçen hafta karar almış olduğumuz gibi, çölyakla ilgili dernek başkanlarını ne kadar çok dinlersek o kadar faydalı olacağı kanısına varmıştık. Bu bağlamda, Çölyakla Yaşam Derneği Başkanı Nazmiye Oya Özden, bugün onu da dinleyeceğiz. Siz de hoş geldiniz.

Komisyon çalışmalarımız devam ediyor. Amacımız, burada daha önce de belirtmiş olduğumuz gibi çölyak hastalığının teşhis aşamasının, sebeplerinin, sonuçlarının ve bu hastalığa maruz kalanlara sağlayabileceğimiz yardımların araştırılmasıyla ilgili Komisyonumuz çalışmalara devam ediyor, bugün de bu çalışmalara başlamış oluyoruz.

Aslında ilk sırada Mahir Bey var ama -Mahir Bey sizin de affınıza sığınarak- değerli konuğumuz Mehmet Ali Korkmaz Bey işleri nedeniyle biraz öne almamızı rica etmişti, o anlamda isterseniz Mehmet Ali Korkmaz Bey’e söz verelim, dinlemeye başlayalım.

Buyurun Mehmet Ali Bey.

II.- SUNUMLAR

1.- İttifak Holding Yönetim Kurulu Üyesi Mehmet Ali Korkmaz’ın, glütensiz ürün üretiminde nihai üreticisinin sınırlandırılması, hastalara verilen desteğin artırılması, Türkiye’de üretilmeyen ürünler için üreticiye tarımsal desteğin verilmesi gerektiği hakkında sunumu

İTTİFAK HOLDİNG YÖNETİM KURULU ÜYESİ MEHMET ALİ KORKMAZ – Teşekkür ederim Sayın Başkanım.

Değerli vekiller, bizim, çölyakla ilgimiz yaklaşık olarak yedi yıl önce başladı. Bizi tetikleyen, Konya MEVKA kalkınma ajansı oldu. Çölyaka ilişkin üretimler, Konya bölgesinde bu noktada yapılabilecek şeyler ve kurum, firma olarak yapabileceğimiz şeyler neyse diyerek serüvenimiz başladı. Bizim Konya’da İttifak Holding çatısı altında Adese perakende mağazalar zincirimiz var, süpermarketler. Glütensiz ürünlerle ilk çalışmamız orada başladı.

“Glütensizle ilişkili neler yapabiliriz?” sorusunu sorduk öncelikli olarak kendimize. Birinci olarak önümüze çıkan şey: Bu ancak bir sosyal sorumluluk projesi olarak ele alınırsa ilgilenilecek bir alan; endüstriyel, ekonomik bir değeri olmayan bir konu. Biz bir sosyal sorumluluk olarak konuyu ele aldık ve neler yapabileceğimizi çalışmaya başladık. Holdingde, o gün için yönetim kurulu üyemiz olan, yirmi yıl kadar Konya Selçuk Üniversitesi Gıda Ana Bilim Dalı Başkanlığını yürüten Adem Elgün Hocamla birlikte ilgilendik ve özel bir reyon oluşturduk. Bu noktada çalışma yapan, çölyaka eğilen çeşitli kurum, kuruluşlarla temas ettik. O temaslarımız bize çölyak ve çölyaklılara dayalı olarak ürünlerde yaklaşık olarak iki yılımızı kaybetti. Nelere yöneleceğimizi bilmiyoruz. Hastaların nelere daha yoğun hassasiyetleri olduğunu, nelere daha fazla ihtiyaç hissettiklerini, bunları tespit edemedik. Burada çölyaklılarla ilgilenen kurum ve kuruluşların bizi yanlış hedeflere yönlendirdiklerini fark ettik. Bunların nedeni olarak iki tane hedef tespit ettik. Birinci hedef: Bir kısmını yurt dışındaki çeşitli kuruluşların fonladığını duyum olarak aldık ve onların ürünlerinin dışında herhangi bir şeyi referans vermemeleri, referans vermeleri hâlinde kendilerine yapılan desteklerin kesileceği riskini taşımak istemedikleri. İkinci olarak, bu kurum ve kuruluşların hastaların üzerinden gelir sağladıkları. Bunları tespit ettik. O zaman, biz bu başlığı nasıl açabiliriz iki yıl sonra odaklanmaya başladık.

Çölyakla ilgilenen branşlar nelerdir? Konya’yı baz olarak, merkez olarak aldık. Bunlarla ilgilenen doktorlar kimlerdir, onların listesini çıkardık ve periyodik olarak bunların tamamını tarayıp ziyaret ettik. Bu ziyaretlerde, yaptığımız faaliyetleri, yapmak istediğimiz çalışmaları, hem bunları anlattık hem de kendilerinden hem bugün var olan yapımızı hem de gelecekteki beklentiler konusunda bizleri denetlemelerini de rica ettik. Burada epeyce bir mesafe katettik. Reyon, ondan sonra, biraz daha farklı zenginleşmeye başladı. Bu zenginleşmenin haricinde rekabetçi konuma dönüşmeye başladı. Rekabetçi konuma derken, reyon ürünler derken 16 liraya... Bu rakamların yaklaşık olarak dört yıl önceki rakamlar çünkü dört yıldır artık ilgiyi alt düzeye indirdim, onun için rakamların güncel değil. 16 liralık makarna yerine 8 liralık makarnayı üreten firmalar da var. Onların ürünlerini getirmeye başladık bir alternatif tercih olarak. 12 liralık ekmek yerine 4 liralık ekmek üretenler var, bunları bulduk. Türkiye’de bu noktada çalışma yapan kurum ve kuruluşları taradık, orada başarılı olmadık. Ürünlerini kendileri üretip tüketiciyle buluşturma noktasında başarılılar ama sevkiyat, dağıtım noktasında herhangi bir organizasyonları yok. Bunun için de istikrarlı ve sürekli olarak bir akışkan şekline dönüştüremedik. O başlıkta başarısız olduk.

Burada yaşadığımız şeylerde neler var, bulgularımızda neler var? Hastalarla temas etmeye başladık. Bir de hastalar için, çölyak hastalığına sahip olanlar için istek ve şikâyet kutusu açtık. Yaklaşık olarak aylık 50 dolayında talep geldi. Bunlardan isim ve telefon yazanlarla, çok büyük bir kısmıyla -iletişim birimimizden bir arkadaşımızı görevlendirdik- bire bir temaslarımız oldu. Tabii, istekler de var, teşekkür de var, şikâyetler de var. Teşekkürlerin içerisinde benim en fazla dikkatimi çekenleri... Yani Komisyonun soruları olursa bire bir ilgilendiğim için daha detaylarına gireceğim, bahsettiğim konuların hepsinde daha detaylarına gireceğim şeyler var, çok ayrıntılarına girmeyeceğim şimdi. Bir bayan Fransa’dan gelirken, Türkiye’ye izne gelirken yanında, valizinde yiyecek gıdasını da getirdiğini söyledi. Artık burayı gördükten sonra getirmemeye başladığını... Yani teşekkürlerin en fazla bizi ilgilendiren veya etkilendiğimiz başlıklarından biri bu oldu.

Şikâyetlerin içerisinde en çok dikkatimizi çeken: “Pasta reyonundaki ürünlerden niçin yapmıyorsunuz?” Ben bireysel olarak kendim yaş pasta tüketen yani çok da meraklısı değilim, para verip almam, benim için bir anlam ihtiva etmiyor ama “Bunları görüp, seyredip de yiyememenin ne anlama geldiğini biliyor musunuz?” diye bir uyarı vardı bize. Bunlara yönelemedik. Şunları biz de üretiyoruz ama glütensiz olarak üretemiyoruz. Üretilmemesinin altındaki en büyük şey, tüketim bazı, tüketimde bir rutinin olmaması. Bir unlu mamul için kurulan tesisin aynı tüketim için de

gerektiyor. Bu kurulduğu takdirde aynı elemanı, aynı mekanik yapıyı, makine grubunu, aynı mekânı işgal ettireceksiniz ve karşılığında bir şey yok ve bunu da ithal markalar dolduruyor, bunları gördük. İlgili kurum ve kuruluşlardan destek alamayınca üretim noktasında üniversiteye yöneldik. Onlarda da aynı problem var. Unlu mamul üretim şeyleri var, öğrencilere bunları öğretiyorlar ama glutenli ürünleri kısma gibi bir başlıkları yok Sayın Başkanım. Konya’da yeni kurulan Necmettin Erbakan Üniversitesi bu noktada bir atak yaptı. Şu an fakültenin unlu mamuller üretim bölümünün tasarımlarını glutensize dayalı olarak yaptılar. Onlarla iş birliğimiz devam ediyor. Bu unlu mamul açıldıktan sonra, okul-öğrenci ilişkisinden sonra ürün üretmeye başlayacak ve bu ürünleri biz tüketiciyle buluşturma tarafında çalışmalara gireceğiz.

Konya’nın tek mağazasındaki başladığımız bu serüvende -kendimiz 9 vilayette varız- “Biz kendi çapımızda ne yapabiliriz?” sorusuna cevap aradık. Önce her vilayette tek yer olarak bu ürünleri koyduk. Ürün popülasyonunu biraz daha geliştirdik. Yerlilere biraz daha fırsat tanıdık. İthal gelen bir makarna 16 liraysa yerli bir üreticinin fiyatı 8 lira. Ekmek 12 liraysa 6 lira, 4 lira gamında olan ürünler var. Burada yerli üreticiyi destek ve teşvik noktasında çok fazla bir şeyimiz olmadı çünkü tüketimi de organize değil. Hastalar kendilerini gizliyorlar. Açığa çıkanlarla temastayız. Kendi çocuklarının veya kendilerinin bir özürü gibi algılanmasını istemiyorlar. Gizli hasta sayısı bir hayli yüksek oranda.

Bir bayan vardı, 4-5 yaşlarında çocuğuyla birlikte geldi. Çocuğu hasta, çölyak hastası. Hoş geldin faslında geleneksel ikramımız çay, kahve. “Çay.” dediler. Çocuğa da çay geldi. Yanındaki kesme şekeri görünce bayan müdahale etti ve “Anneciğim, bu çayı içmesen, bunda kesme şeker var.” dedi. Bu kesme şekeri niçin yasaklıyorsunuz dedim. “Yasaklı ürünler listesinde var.” Yasaklı ürünler listesinde olamaz bu; su ve şekerdir. Üretim gamını biliyorum, üreticilerini tanıyorum dedim. “Yok.” dedi, çocuğuna içirmedi. Öğretilmiş çaresizlikle çocuk orada durdu ama ben içime sindiremedim. Telefonu aldım, üreticiyi tanıyorum, aradım. Üreten arkadaşımız da titri olan yani doktor bir arkadaş, bilinçli bir arkadaş. Kesme şeker nihayetinde. “Ağabey, bu, su ve şeker, üçüncü bir katkı şeyi yok, glutensiz.” dedi. Buna rağmen hastaya, çocuğuna anne gene kullandırmadı. Bu, aylar sonra karımıza çıktı. İçerisine belli oranlarda, maliyet ucuzlatabilmek için nişasta karıştırdıklarını öğrendik. Yedi yılın içerisinde epeyce bir hastayla, epeyce bu iş üzerinde hastalarla muhatap olan doktorla, epeyce üreticiyle görüştük.

Benim ticari pencereden bakarak Komisyona önerim birinci olarak üretim havzalarının belirlenerek üretici bazında hangi bölgelere hangi ürünler için Tarım Bakanlığının hangi destekleri olmalı? Türkiye’de yetiştirilen ürünler var, yetiştirilebilecek ürünler var ve bunlar dışarıdan geldiği için aşırı pahalı. Yerli üretimler en az yarı yarıya ucuz. Alternatif ürün olabilir. Birinci olarak bu tür, üreticiye üretim desteği. Bu mekanizasyona kadar gidebilir çünkü bazı şeyler de özel mekanize istiyor.

İkinci olarak hastalara verilen destek, tüketim gamı, fiyat farklarıyla birlikte bunun yetersiz düzeyde olduğu kanaatindeyim, bu miktarın. Direkt hastanın kendisine verilmesi gerektiği ve oranın yükseltilmesi gerektiği düşüncesindeyim.

Ama bunlardan daha önemli olduğuna inandığım şeyi Komisyondan özellikle hastalar adına rica edeceğim: Lütfen üretimi sınırlandırıcı bir tasarı geliştirin. Kamu denetimde yetersiz. Bunların detaylarına girip daha fazla örneklendirmek ve zamanınızı almak istemiyorum. Avrupa’da belli ürünlerin belli üreticilerle rekabet koşullarını sarsmayacak şekilde sınırlandırılması var. Ürün üretilmesi için, maliyet ucuzluğu yapabilmesi için işletmelerin bir ölçek ekonomisine girmeleri gerekiyor. Biz birçok şeyi üretemedik; yaş pastayı üretemedik, kuru pastayı üretemedik. Bunların her bölgede belli iade oranları olur ve bunlar da maliyetin içerisinde. Bu oran çölyaklılarda bir hayli yüksek.

Olmazsa olmaz olarak gördüğüm, bölgesel bazda mı olur, nüfus bazında mı olur... Bugün Avrupa’da benim berber dükkânım varsa yanına berber dükkânı açamazsınız, benim eczanem varsa yanına eczane açamazsınız. Lütfen Türkiye’de de özellikle bu başlıkta bir şey başlasın ki en azından ithalatın durmasına vesiledir, üretim şekillenmesini, çeşitlenmesini artırmaya bir vesiledir. Bunun olmadığı şeyde bu üretimin yapılabileceği kanaatini taşımıyorum. Bunun mutlaka yapılması lazım. Bu yapıldığı takdirde hastalara verilen desteği 2 katına çıkarsanız bundan çok daha büyük bir lütuf, çok daha büyük bir nimet yapılmış olacak.

Bu arada, mesela güllaç üreticisi... Pirinçten yapılıyor ama ürününün çölyak hastalarına yönelik bir ürün olduğunu bilmiyor. 20-30 dolayında bu türlü üretici tespit ettik ama bunlar da denetim endişesinden dolayı ürünlerinin üzerine glutensiz armasını basamadılar, büyük bir çoğunluğu basamadı. Herhangi bir şekilde karışıklık varsa cezai müeyyideye gireriz korkusundalar. Ben güllaç üreticisiysem, unlu mamulle ilişkili hiçbir şeyim yoksa diğer firmayla eşit koşullarda rekabete giriyorum çünkü onun unlu mamul üretimi de var, oradan, havadan, tozdan gelen çeşitli şeyler varsa... Kesme şekere de yazdıramadım, küp şekere. Üretiminde kesinlikle bir şey yok; herhangi bir denetim, risk vesaire, bir şey olur, gerek yok çünkü kendisini rekabetçi olarak ayırt edeceği bir başlık yok ama bunun sonucu 6 yaşındaki çocuğun çay içmemesine de vesile olmamalı. O üretici de dolaylı olarak desteklenmeli.

Bölgesel olduğu takdirde, belli şeylerle kriter konulduğu takdirde hem serbest rekabet ortamı zedelenmez hem firmalar belli ölçeklere gelerek üretim gamlarını veya ürünlerine olan güvenlerini daha farklı düzeylere taşır diye düşünüyorum.

Ana başlıklarda benim ilginizi çekeceğini zannettiğim, ilginizi çekeceğine inandığım ifade edeceğim şeyler bunlar. Sorularınıza açığım Sayın Başkanım.

BAŞKAN - Ben çok teşekkür ediyorum.

Normalde yirmi dakikalık bir zaman vermiştik, aşağı yukarı uydunuz ona.

Bu arada benim sormak istediğim, daha doğrusu açıklık kazanması adına... 3 tane önemli özellik söylediniz: Birincisi, üretim havzalarının belirlenmesi. İkincisi, hastalara verilen desteğin yetersiz olduğu, bu desteğin artırılmasıyla ilgili. Üçüncüsü de bu, özellikle bölgesel üretilecek gıdanın belirlenmesiyle ilgili... Yanlış anladıysam düzeltin, gerçi kayıтта da vardır ama bu, özellikle bölgesel gıdaların üretilmesini biraz açarsanız orada... Yaş pastanın Konya’da, kuru pastanın Ankara’da üretilmesi gibi mi ifade etmek istediniz?

İTTİFAK HOLDİNG YÖNETİM KURULU ÜYESİ MEHMET ALİ KORKMAZ – Efendim, fikirlerin güzelliği beyin fırtınalarıyla olur, inovasyon buralardan doğar. Benim gördüğüm, belli bir unlu mamul üretiminde ihtiyaç duyulan makine grubu neyse... Baklava için ayrı bir şeye ihtiyaç vardır, ekmek için ayrı bir düzeneğe ihtiyaç vardır, kuru pasta için, yaş pasta için; bunları türevleri için bunların her birinin artık, mekanizasyonları inanılmaz bir derinlikte. Bugün İstanbul 13-15 milyon, Ankara 5-6 milyona gidiyor, Konya 1-2 milyon. Bu nüfusa dayalı bir sınırlama olabilir. Kuru pasta, yaş pasta bazında ifade etmiyorum. Bunların içerisinde birileri sıyrılacak, Türkiye’de ekmeğe hitap edecek; birileri sıyrılacak, makarnaya hitap edecek. Şu an herkes her şeyi yapar konumda ve denetimsiz, asıl önemli olan tarafı bu. Üretici küp şekeri üretiyor ama üzerine yazmıyor “glutensiz” diye çünkü denetim bazı var, çünkü onu yazdığında kendine gelecek hiçbir ayrıcalığı yok. Önüne geleni yapmayacağı bir yapı olmadan...

BAŞKAN – Bu sorunun cevabını Tarım Bakanlığında alacağız herhâlde.

Çok teşekkür ediyorum.

MEHMET BABAOĞLU (Konya) – Ürün destekleri...

BAŞKAN – Evet, ayrıca...

İTTİFAK HOLDİNG YÖNETİM KURULU ÜYESİ MEHMET ALİ KORKMAZ – Ürün desteği de... Mesela kinoaın üretimi Türkiye’de yok. Kara buğdayla Türkiye yeni tanışıyor ama Balkanlar bunun on beş sene önceden, yirmi sene önceden üretimine başlamıştı. Bunlar gibi ürünleri kastediyorum.

BAŞKAN – Peki efendim. Çok teşekkür ediyorum. Sağ olun. Yoruldunuz geldiniz, bizi aydınlattınız. Allah razı olsun diyorum size.

İTTİFAK HOLDİNG YÖNETİM KURULU ÜYESİ MEHMET ALİ KORKMAZ – Hayırlara vesile olur inşallah.

MEHMET BABAOĞLU (Konya) – Sayın Başkan...

BAŞKAN – Buyurun.

MEHMET BABAOĞLU (Konya) – Şeyi sormak istiyorum ben, şu anda mevcut destek ürüne bir destek mi, ürünün fiyatına yansıyacak indirim şeklinde bir destek mi yoksa tüketiciye doğrudan destek mi?

BAŞKAN – Tüketiciye destek. Orada aslında Mehmet Bey’in ifade ettiği, direkt hastaya verilmesiyle ilgili bir önerisi oldu.

İTTİFAK HOLDİNG YÖNETİM KURULU ÜYESİ MEHMET ALİ KORKMAZ – Zaten öyle...

BAŞKAN – Aslında öyle yani. Artırılarak verilmesi, değil mi?

İTTİFAK HOLDİNG YÖNETİM KURULU ÜYESİ MEHMET ALİ KORKMAZ – Benim 3 tane odak önerim var. Bir tanesi çölyak ürünlerine yönelik, Türkiye’de üretilmeyen... Yani pirinci kastetmiyorum, pirinç de glütensiz; patatesi kastetmiyorum. Ürün popülasyonunu sağlayacak, Türkiye’de üretilmeyen ürünler var. Birinci önerim bu ürünlere yönelik özel destekler, tarımsal üreticiye tarımsal destekler. İkincisi: Tüketim dalları pahalı olduğu için devlet buna destek veriyor, bu destek miktarının artırılmasının doğru olacağı düşüncesindeyim. Üçüncüsü: Ürün üretenlerin sınırlandırılması. Ölçek ekonomisine girmeden, rekabet koşulları da kaybedilmeden ucuzluk sağlanmıyor. Bunu sağladıkları için Türkiye’de çölyakla ilgilenen kurumları yurt dışı fonluyor. Bunların endüstriyel değer dışına çıkabilmesi için Türkiye’de fahiş kârları yapamamaları gerekiyor. Bunun için de üreticilerin güçlendirilmesi gerekiyor. Ölçek olmadan da bunun güçlenmesi mümkün değil diye görüyorum. Üç ana başlıkta önerilerimi topluyorum.

BAŞKAN – Çok teşekkür ediyorum.

Diğer arkadaşlarımızdan sorusu olan varsa onları da Mehmet Bey gideceği için alalım.

İTTİFAK HOLDİNG YÖNETİM KURULU ÜYESİ MEHMET ALİ KORKMAZ – Hocam beklememi rica etti, biraz daha burada olacağım herhâlde.

CEYHUN İRGİL (Bursa) – Ben araya bir aksiyon katayım isterseniz.

BAŞKAN – Efendim, biraz sonra.

CEYHUN İRGİL (Bursa) – Tutanaklara geçmesi için bir şey diyeceğim.

BAŞKAN – Söz vereceğim.

Evet, buyurun.

DURMUŞ ALİ SARIKAYA (İstanbul) – Öncelikle Mehmet Ali Bey’e çok teşekkür ediyoruz, vaktini ayırdı, buraya geldi, Meclisimizi bilgilendirdi.

Ben Mehmet Ali Bey'in anlatımından şunu çıkardım: Herhâlde, bizim yapmamız gereken, ilgili bakanlıklarımız, Maliye Bakanlığı; Tarım, Gıda ve Hayvancılık Bakanlığımız ve belki Sağlık Bakanlığımız oturup bir komisyon kurup, Başkanım, hangi konularda destek lazım üreticilere, hangi konularda vergi muafiyeti ve teşvikleri hangi konularda vermek lazım; artı üniversitelerimizle alakalı da belki işin içine YÖK de katılabilir Maliye Bakanlığıyla birlikte, Necmettin Erbakan Üniversitesinin yaptığı bu AR-GE çalışmalarını nasıl destekleyebiliriz, hem özel sektörün hem üniversitelerimizin AR-GE faaliyetlerini nasıl destekleyebiliriz, hangi konularda mali destek olabiliriz, bunların bir an önce ilgili alt komisyon tarafından, bakanlıklar tarafından oluşturulacak alt komisyon tarafından oluşturulup, bir an önce bu Komisyonumuza önerisini sunup buradan gerekirse bir tasarıya çevrilerek bunun bir an önce halledilmesi gerekiyor.

İkincisi: Bu tüketici desteği konusunda benim ilgili üreticilerden aldığım şey, belki bunun para olarak değil de ürün karşılığı fiyatının, alma kapasitesi artırılarak, atıyorum, şimdi 75 liraysa, 200 liraya, 300 liraya, neyse artık ona çıkarılarak bunun o ürün karşılığında, ancak glutensiz çölyak ürünü olabilme karşılığında belki bir fiş, belki bir çek şekline döndürülüp ailelere verilmesinin daha çok faydalı olacağı şeklinde talepler var Başkanım.

BAŞKAN – Teşekkür ediyorum.

Zaten Komisyonumuzun amacı da bu, eksikliği ortaya getirip onu bir rapor hâlinde belirlemek. Alt komisyon mu kurulacak veya komisyon mu kurulacak, bakanlıklar devreye mi girecek, YÖK mü girecek, diğer üniversiteler mi girecek; onu biz zaten raporumuzda yazıp belirtmiş olacağız.

Evet, Celil Bey'e söz vereyim.

Sonra size söz vereyim Ceyhun Bey, kusura bakmayın.

CEYHUN İRGİL (Bursa) – Yok, estağfurullah.

BAŞKAN – Buyurun.

CELİL GÖÇER (Tokat) – Tabii, burada, Mehmet Ali Bey “Tarımsal üretime destek yapılması gerekir.” dedi, bunu biraz açabilir mi? Çünkü neticede, glutensiz ürünlerin üretilmesine bütün diğer tarım ürünlerinde olduğu gibi destek var. Bunu tam da anlamadım.

Diğeri: Tüketicieye destek. Zaten bir yıllık rapor çıkartılıyor ve işte, yaş gruplarına göre, 78 lira, 120 lira, 108 lira civarında bir destek var. Bunun yeterli olup olmadığına bakmak lazım.

Ama daha önemli gördüğüm şu: Tabii ki devletin sosyal destek yapması gerekir ama elin oğlu yurt dışında üretilip buraya satabiliyor. Yani bizim burada iç pazarı öğrenmemiz lazım. Yani destek ve regülasyon devletin görevi, regülasyon daha önemlisi ama gördüğüm kadarıyla bir bilgi ve sektörel hacim eksikliği var, sizin ifade ettiğiniz gibi, tüketiciler örgütlü değil. Burada bizim yapmamız gereken, belki, bu alanda glutensiz ürünlerle ilgili pazar büyüklüğü nedir? Aslında özel sektörü makul ölçüde kârlı göreceği bir üretime yönlendirmek lazım. Denetim devletin görevi. O yüzden, bu işteki pazar büyüklüğü ne kadardır ve ne olabilir, o konuda bir çalışma yapmak gerekir. Herhâlde, Tarım Bakanlığı ve Sağlık Bakanlığı, SGK bu konuda bir çalışma yürütebilir diye düşünüyorum.

Teşekkür ederim.

İTTİFAK HOLDİNG YÖNETİM KURULU ÜYESİ MEHMET ALİ KORKMAZ – Şimdi, efendim, birinci olarak, ton bazında verilen destekler var, Toprak Mahsulleri Ofisinin veya Tarım Bakanlığının veya Tarım Bakanlığının değişik kuruluşlarının. Burada, glutensiz ürünlerin çeşitlendirilmesine yönelik

destekleri kastediyorum. Bunlara verilen mekanizasyon destekleri de var, makine teçhizat destekleri üreticilere verilen. Buradaki popülasyonun mekanizasyona da geçmesi doğru olur diye düşünüyorum ki üretim gamımız artsın. Birinci şeyim bu.

İkinci: Ben bir paket makarnayı o günün rakamlarıyla 1,5 liraya alırken bir çölyak hastası 16 liraya alıyordu. Biz yerli üreticiye döndük, 8 liralık alternatif ürünleri koyduk. Marka bahsetmemizin bir şeyi yok, Arbella'nın ürünleri var 8 liralık. Ama burada ürünün aroma ve tat şeyleri var. Burada, yerli üreticilerin ciddi bir kısmı dışarıdan ürün getirip Türkiye’de ambalajlamayı tercih ediyor.

CELİL GÖÇER (Tokat) – Siz “ürün” derken tarladan alınan tarımsal ürün anlamında mı kastediyorsunuz?

İTTİFAK HOLDİNG YÖNETİM KURULU ÜYESİ MEHMET ALİ KORKMAZ – Şimdi, bakın, bir...

BAŞKAN – Yani kullanacak hâlde.

CELİL GÖÇER (Tokat) – “Tarımsal üretime destek” dediniz, ben tarımsal...

İTTİFAK HOLDİNG YÖNETİM KURULU ÜYESİ MEHMET ALİ KORKMAZ – “Tarımsal üretime destek” birinci başlığım, bunun hedefi tamamen Tarım Bakanlığı.

CELİL GÖÇER (Tokat) – Tamam, bunu sordum.

İTTİFAK HOLDİNG YÖNETİM KURULU ÜYESİ MEHMET ALİ KORKMAZ – Orası bitti.

İkinci başlığım: Hastalara olan destek.

BAŞKAN – Artırılmalı diyorsunuz.

İTTİFAK HOLDİNG YÖNETİM KURULU ÜYESİ MEHMET ALİ KORKMAZ – Yani 80 liralık bir desteğin benim tüketim koşullarımla eş değer olmadığı düşüncesindeyim. Bu miktarın yükseltilmesi doğru olur kanaatimi ifade ediyorum.

Üçüncüsü, direkt ekonomi ve ticareti ilgilendiren bir başlık. Burada da üreticinin sınırlandırılması gerektiği kanaatindeyim. Türkiye’de denetimler yeterli yapılmadığı için ürünün glutensiz olduğu hâlde arma vurmayan ve bunun için de tüketicinin, çölyak hastalarının tüketmediği ürünler var. Bunların sayısı az değil, helvadan güllaca, küp şekerden içeceklerle varan bayağı geniş bir yelpazede ürün var. Kendilerine ekonomik bir getiri sağlamadığı için arma vurmuyorlar bunlar. Vurmadıkları için tüketiciler... Biz bunun riskini aldık, belli analizlerini yaptık ve rafa koyduk. Dedik ki tüketicie: “Tüketebilirsiniz.” Koska’nın ürünleri var, farklı firmaların ürünleri var. Ama bunlar üzerlerine yazmıyorlar. Niçin? Risk almak istemiyorlar. O zaman bu firmaları biz nasıl ayrıcalıklı hâle getireceğiz?

İki: Ben 1 kilo kuru pasta imal edeceksem, 1 kilo yaş pasta imal edeceksem bunu satmam gerekir. Yüzde 50’sini imha edeceksem, bunun adı makarna, raf ömrü var, bunun adı herhangi bir içecek, bunun adı herhangi bir tatlı ürünü. Ürünün maliyetinin içerisine giydirmek zorundadır imhayı üretici. Bunlara unlu mamul için bir ruhsat veriliyor mu? Veriliyor. Lütfen bunları sınırlandırın, önüne gelen glutensiz unlu mamul yapmasın.

Türkiye geniş bir yelpaze, bunun denetimi Sağlık Bakanlığında, Tarım Bakanlığında ve buradaki elemanlar neyi denetleyeceğini bilmedikleri için mahkemelere düşen şeylerin sayısı az değil. Elindeki laboratuvarın neyi analiz ettiği, analiz yönteminin metodolojisinin ne olduğunu bilmeyen insanlar piyasada ağırlıklı olarak. O zaman, bunlarla mücadeleye de karşılıklı olarak nitelikli kurumların çıkması gerekir ve burada da üreticinin sınırlandırılması gerekiyor. Bu ikinci bahsettiğim üretici ham

madde değil, ürün üreticisi, nihai mamul üreticisi. Ben küp şeker üretiyorsam bir yerde, sınırlandırın, bir başkası çıkmasın. Onu nüfusa göre mi yaparsınız, bölgeye göre mi yaparsınız; bu, alt komisyonların işi. Pasta mı üretiyorum? Dibimdeki pastane de girmesin.

BAŞKAN – Teşekkür ediyorum.

AHMET SELİM YURDAKUL (Antalya) – Onu yapmak mümkün değil ki Anayasa’ya ve kanunlara göre.

İTTİFAK HOLDİNG YÖNETİM KURULU ÜYESİ MEHMET ALİ KORKMAZ – Bakın, Avrupa yapıyorsa belli sınırlar... Kastettiğim, rekabet koşulları bozulmadan, çok kaba şeyle, bir beyin fırtınasına vesile olsun diye söylüyorum: “Bir milyonda 1 üretici” dersiniz İstanbul’da 13 tane firmadır bu, Ankara’da 6 tane firmadır ki ölçek olarak o adam çeşitlerini çıkarabilsin. Sıfır rekabet, birilerine özel imtiyaz değil. Enerji piyasasında yapılıyor mu? Yapılıyor. Lisans veriliyor mu? Veriliyor. Burada üreticiye güç vermemiz gerekir ki, Sayın Başkanın açılış konuşmasında ifade ettiği, yurt dışına adam gidebilsin, Türkiye’deki ihtiyacını karşılayıp glutensiz ürün ithalatçısı bir ülke olmadan glutensiz ürün ihracatçısı hâline dönüştüğümüz zaman o arkadaşlarımızın, bu hastalarımızın hayatı daha konforlu hâle gelecek ürün kalitesi veya fiyatı yönüyle.

Üçüncü önerim de üreticilerin sınırlandırılması, nihai ürün üretenlerin sınırlandırılması. Bu ayrımın altını çizerek... Yani tarımsal ürün üreticisi farklı bir şey, nihai ürün üreticisi o kara buğdayı alıp işleyecek. Bunun değirmeni özel, bunun fırını özel, mekânı özel; başka bir şey yapamaz, yapmamalı. “Şöyle bir şey yapacak olursak...” mantığıyla gitmemeli çünkü inanılmaz bir işkence veriyor hastalara, günler, haftalar süren eziyetlere vesile olabiliyor.

BAŞKAN – Mehmet Bey, teşekkür ediyorum.

Ceyhun Bey, size söz veriyorum.

Buyurun.

CEYHUN İRGİL (Bursa) – Teşekkür ederim Başkanım.

Arkadaşlar, merhaba. Komisyon üyesi arkadaşlarımı da saygıyla selamlıyorum. Bugün aramıza katılan konuklara ve diğer izleyicilere, çölyak ailelerine, herkese hoş geldiniz diyorum; size de saygılarımı sunuyorum.

Öncelikle, tutanaklara geçmesi açısından geçen haftaki bir konuyla ilgili küçük bir bilgilendirme yapayım. Geçen hafta burada biliyorsunuz bir tartışma olmuştu, sıradan bir tartışma bence yani çok da önemli değildi fakat hani, Türkiye’de olayların basına nasıl yansıdığını görmeniz açısından veya haberler nasıl yönlendirilebiliyor veya insanlar nasıl hedef gösteriliyor? Geçen haftaki tartışmaya çoğunuz burada şahit oldunuz. Sizce bu Sabah gazetesi nasıl çıkmış olabilir? “CHP domuz jelatinini ilaca sokmak istiyor”, başlık bu. Yani gerçekten... Bir gün sonra da bakın, Hürriyet’de var, “Mecliste helal ilaç tartışması.” Tamam, haber budur, doğrusu bu. Şimdi, ben şunu söylemeye çalışıyorum: Bu kadar basit konuları, bu kadar hayatı, sıradan, bilimsel konuları -bilimsel bir konu bu- buraya hani bunu bir din düşmanlığı hâline getirip insanlar şu Komisyon üzerinden bile hedef gösteriliyor. Yani bu Türkiye’nin gerçeği bu arkadaşlar.

BENNUR KARABURUN (Bursa) – Şimdi, Ceyhun Bey, çok özür dilerim, konumuz bu değil.

CEYHUN İRGİL (Bursa) – Söyleyeceğim, aynen ama bunu tutanağa geçirmek zorundayız.

BENNUR KARABURUN (Bursa) – Sizin bunu söylemiş olmanız gerçekten konuyu bölüyor. Bizim amacımız bu Komisyonunda çözüm üretmek...

CEYHUN İRGİL (Bursa) – Ama önemli bu.

BENNUR KARABURUN (Bursa) – Ama siz şimdi bu konuya girerek gerçekten bizim çalışmamızı engellediğinizin farkındasınızdır herhâlde.

CEYHUN İRGİL (Bursa) – Bir saniye, bir şey söyleyeceğim: Siz hedef gösterilmiyorsunuz, ben hedef gösteriliyorum, Gaye Hanım hedef gösteriliyor.

AHMET SELİM YURDAKUL (Antalya) – Dava açın o zaman, Sabah gazetesi yapmışa Sabah gazetesine tektzip gönderin.

CEYHUN İRGİL (Bursa) – Bir saniye, onu gönderdim, yayınlamıyorlar da tutanaklara geçireyim de bilinsin.

BAŞKAN – Ceyhun Bey, bir şey söyleyeyim hemen, kusura bakmayın ben bir araya gireyim.

CEYHUN İRGİL (Bursa) – Yok, ondan sonra konuya geleceğim, kısacık onu söyleyeyim.

BENNUR KARABURUN (Bursa) – Gerek yok.

BAŞKAN – Ben burada başlamadan önce bu konuya temas ettim, tutanaklara da geçti yani arkadaşlar, aile içi yapmış olduğumuz konuşmaların dışarıya ifşa edilmesinin hoş olmadığını ifade ettim ve bundan bahsetmiştim zaten.

CEYHUN İRGİL (Bursa) – O zaman tamam Başkanım, onu söylediyse yeterli.

BAŞKAN – Buyurun.

CEYHUN İRGİL (Bursa) – Bilimsel de şöyle bir şey var: Bir meselenin bilimsel olabilmesi veya işe yaraması önemli yani sadece bilimsel olması yetmiyor; onu da söyleyeceğim.

BENNUR KARABURUN (Bursa) – Şu anda işe yarasın zaten diye konuşuyoruz Ceyhun Bey.

CEYHUN İRGİL (Bursa) – Tamam arkadaşım, izin verirsen ben konuya geleyim; tamam, ben derdimi anlattım, siz de anladınız. Burada hedef gösterilen biziz, siz değilsiniz.

Çok teşekkür ederim, gayet güzel anlattı fakat sonuçta özünde şu var: Bu bir ekonomi meselesi yani her zaman maalesef ekonomi ekolojiyi döver yani istediğimiz kadar iyi niyetli, idealist olalım sonuçta ekonominin çarkları bir noktada bir standart için de döner. Bu tıbbi malzemede de olduğu gibi davranmak lazım burada. Dünyada da tıbbi malzeme üreticileri belli bir tüketici sayısına ulaşmadığı için kendi ülkelerinde üretemezler yani -hocam da burada- örneğin biz enjektör üretemeyecek veya standart bazı basit plastik tıbbi ürünleri üretemeyecek bir ülke miyiz? Değiliz ama içerideki pazar buna yetmediği için dünyada belli üreticiler var, sayıları sınırlı, bunlar ancak tüm dünyaya satarak ayakta durabiliyor ve sistem yürüyor. O yüzden Türkiye’deki çölyaklı sayısı eğer 20 milyon olsaydı hiç bu tartışmalar, bu Komisyon olmazdı. O zaman zaten özel sektör ve sektör bunun çözümlerini bulur ve üretim de buna göre organize olurdu çünkü ucunda bir getiri var, ucunda bir kâr var. Fakat şu andaki sayı, satın alabilen ve raporlu sayısı sınırlı olduğu için iki yerde tıkanıyor mesele yani arz-talep; evrenin en önemli yasalarından bir tanesi. Burada bu Komisyonun, bu Hükümetin, bu iktidarın veya bizlerin yapacağı şey çok uzun konuşulacak -hep söylüyorum- uzun uzun komisyonlara, alt komisyonlara havale edilecek bir konu değil, basit. Tarım Bakanlığı burada, bu ürünlere olan vergi derhâl kaldırılırsa yani bir kanun maddesiyle bunlara bir ayrıcalık getirilirse... Örneğin şu an elimde -burada kendisi de- Hakan Yılmaz Beyefendi’nin kızı Merve Ela Yılmaz için yurt dışından ısmarladığı 120 liralık bir çölyak ürünü var, burada üstünde 39,60 lira, 40 lira vergi var yani üçte 1’i kadar vergi yükü var. Ben bu belgeyi de Komisyona eğer rapor hazırlayacaksa onu iletelim Başkana.

İTTİFAK HOLDİNG YÖNETİM KURULU ÜYESİ MEHMET ALİ KORKMAZ – Ürün nedir efendim?

CEYHUN İRGİL (Bursa) – Ürünün adı ne?

ANTALYA ÇÖLYAK DERNEĞİ BAŞKANI HAKAN YILMAZ – Özür dilerim, söz alayım.

Sırf çölyak komisyonunda bu ürünleri yurt dışından aslında uygun fiyata getirebildiğimiz hâlde yani yerli üreticiyi tabii, destekleyelim ama şu anda mevcutta olmayan bir üretimi de tüketmemiz gerekiyorsa eğer... Ben bisküvi, yulaf unu, yulaf bisküvisi getirtmek istedim çocuğuma çünkü tahıl besini alamıyoruz. Aslında biliyorsunuz, yulaf içerik olarak çölyaklılara belli oranda serbest, yasak değil, yurt dışında da bu tüketiliyor. Bu ürünlerden sadece 8 paket bisküvi istedim, un istedim; 35 euro para ödedim, Belçika ve Hollanda'dan aldırıtım ürünleri, Belçika'dan dört günde acele postayla geldi. Belçika Hükûmeti çıkışta hiçbir vergi almadı, hiçbir vergilendirme yapmadı çünkü üzerinde de aleni “Çölyak hastası için glutensiz ürün” yazıyor. Ancak bizim PTT'ci bana getirdiğinde 35 euroluk ürünü tamamen çöpe attım, yenilemeyecek durumda çünkü gümrük muhafaza memurlarımız sağ olsunlar, bunu parçalamışlar, almışlar, açmışlar, içinde eroin var mı diye aradılar mı, ne yaptılarsa. Ondan sonra, onu attık biz çöpe. Attığımız yeterli değil, 40 lira da PTT benden gümrük vergisi talebinde bulundu devletimiz için, onu da seve seve ödedim.

CEYHUN İRGİL (Bursa) – Durum bu. Yani burada mesele sosyal yani anlayış, empati yapma meselesi, bir de bunu hayata geçirme yani ne kadar iktidarsanız veya ne kadar hızlı çözüm... Çözüm üretme meselesi bu. O yüzden bütün konular -daha önce de söyledim- bilimsel olarak çölyakın koşulları, oluşum biçimi, şekli belli, bin yıldır aynı, değişiklik yok. Tarım Bakanlığından da -biraz sonra konuşacaklar- biz somut ne adım atılabilir, onu bekliyoruz.

Bir de bu Komisyonun bulacağı en önemli formüllerden bir tanesi bu vergiler yani Hükûmeti ilgilendiren kararlar dışında çölyak hastaları için sosyal güvenlik bazında veya ödeme bazında ne yapılabilir? Yani bu çok büyük bir kitle değil. Birazdan Plan ve Bütçe Komisyonunda bir madde konuşulacak, yanlış hatırlamıyorsam -Aytuğ Hocam daha iyi izliyor, biliyor, akşam televizyonda da dinledim, dile geldi bu konular- 3 tane telefon firmasının milyarlarca dolarlık borcunu birazdan sileceğiz bir kalemde yani bir sohbete oturacağız, Komisyonunda el kaldırılacak, bitecek. Bu insanların tamamının, tamamının çölyak ürünlerini karşılacak bir telefon firmasının şu an, biraz sonra sileceğimiz borcu kadar bile değil. O yüzden yani bu bir öncelik meselesi. Burada ne çıkıyor ortaya? Samimi olalım, sahici olalım yani bu böyle siyasetle, polemikle falan olacak bir şey değil. Bu insanlara öncelik tanınmıyor kardeşim, özü bu kadar basit. Önceliği yok bu insanların. Neden? Çünkü sayıları az, bu kadar basit.

Benim söyleyeceklerim bundan ibaret.

Sağ olun.

BAŞKAN - Benim hemen bir cevap vermem icap edeceği için cevap vermem gerekiyor çünkü yani biraz da haksızlık oluyor “bunlara öncelik vermemek” demekle. Bakın, şu anda değerli konuşmacımız da ifade ettiler, bunlara destek veriliyor. bu desteklerin azlığı tartışılabilir, eksikliği tartışılabilir, daha iyiye nasıl gidilebilir, bu tartışılabilir ama “öncelik verilmiyor” dersiniz haksızlık olur diyorum.

Sözü Mehmet Bey'e bırakıyorum.

Buyurun efendim.

MEHMET BABAOĞLU (Konya) – Teşekkür ediyorum.

Benim sayın konuşmacıdan, Mehmet Ali Bey'in ifadelerinden, özellikle bir yatırımcının çölyak hastalarına özel ürün üretebilmesi için bu yatırıma değmesi ve bunun için desteklenmesinin gereği ve yerli üretimin desteklenmesinin gereği... Bana göre bizim ana paketimizden birisi bu. Ceyhun Bey'in verdiği örnek bunun tam tersi. Yerli üretimi caydırıcı yani o örnek. Çünkü orada, gıdada yüzde 1 mi KDV?

İTTİFAK HOLDİNG YÖNETİM KURULU ÜYESİ MEHMET ALİ KORKMAZ – Evet efendim,

1.

MEHMET BABAOĞLU (Konya) – Yani bizim Türkiye’de gıdaya uygulanan vergi yüzde 1. Dolayısıyla bu ithalatın rutin vergisi o 40 liralık dediğiniz konu. Eğer bir de bunu almazsanız yerli üretici hiç yanaşmaz bu üretime ve ithal ikameli çölyak hastalarına gıda temini mekanizmasına gideriz. Bunu son derece tehlikeli buluyorum. Yani bu örnek doğru değil.

CEYHUN İRGİL (Bursa) – Doğru. Bunu ben açıklayayım, sanırım o kaçtı.

Hocam, baştan dedim ya evrenin standart bir kuralı var biz onu değiştiremeyiz ne yasalar ne buradaki siyasiler ne partiler onun önemi yok, “arz-talep”. Arz-talep diye bir şey var. Buradaki arz, dünyada da düşük olduğu için yani tıbbi malzemede de öyle. Mesela belli ilaçları, örneğin Türkiye belli kanser ilaçlarını üretebilecek durumda, teknolojisi de var imkânı da var. Ama içerideki sayı buna yeterli olmadığı için dünyada bir üretici oluyor, iki üretici oluyor, tüm dünyaya onlar veriyor. O zaman, o AR-GE’sini, o yatırımı, beyefendinin bahsettiği makine parklarını yani üretim, o maliyeti düşürebiliyor. Siz Türkiye’de bunu kurabilirsiniz, tamam ama şu var: Tüm dünyadaki çölyaklılara da ihraç edebilecek veya onlara da ulaştırabilecek bir imkâna, büyüklüğe ulaşırsanız, o zaman çok önemli, uygun. Ama kısa vadede biz Hakan’a, Merve’ye, Yusuf’a, ailesine eğer çölyak ürünlerini ulaştırabilir miyiz? Onu yine en iyi Mehmet Ali Bey bilir. Bir yılda, altı ayda bu mümkün değil mi? Değil. O zaman, siz bu sistemi kurana kadar... Dünyada diyelim ki çölyakın merkezi olmak istiyorsunuz. Dünyadaki tüm çölyak hastalarının üreticisi siz olmak istiyorsunuz. Olabilir, nasıl Çin ele geçirdi birçok üründe ya da İsrail belli ürünlerde dünyaya yayıldı, olabilir ama bu zaman ve süreç gerektiren bir şey. Peki, o arada, o sürece kadar, iki yıl, beş yıl, on yıla kadar bu insanlar ne olacak? Haftaya bu çocuğun makarna yemesi lazım, bu akşam yemek yemesi lazım. O zaman o süreye kadar hiç olmazsa Belçika hükümeti kadar insaflı olup çölyak hastaları için bu ithalat ürünlerinden sıfırlanmasını... Basit bir öneri, sıradan bir öneri ve sade bir öneri. Onu anlatıyorum.

MEHMET BABAOĞLU (Konya) – Tabii geçiş dönemi için dediğiniz uygun olabilir.

LÜTFİYE İLKSEN CERİTOĞLU KURT (Çorum) – Ama o kadar sıfır değiliz ürünlerde. Yani Türkiye sıfır değil ürünlerde.

CEYHUN İRGİL (Bursa) – Hayır, zaten üretmiyor demiyorum. Keşke üretsın.

Hatta şu var: Dünyadaki tüm çölyak... Çölyak deyince Türkiye akla gelsin, hep biz gönderelim ama bu bir pazar meselesi.

BAŞKAN – Ahmet Bey, buyurun.

AHMET SELİM YURDAKUL (Antalya) – Günaydın herkese.

Sayın Başkan, değerli Komisyon üyeleri, sivil toplum kuruluşları ve katılımcılar, öncelikle hepinize hoş geldiniz diyorum.

Güzel bir komisyon oluyor tabii. Ama şunu da belirtmek isterim ki burada sivil toplum kuruluşları var ve aileler var. Bu Komisyonun kuruluş amacı zaten çölyak hastalarının sorunlarını ortaya koyabilmek ve çözüm yolları oluşturabilmek. Bu Komisyon, Milliyetçi Hareket Partisinin önerisi ve tüm partilerin desteğiyle ve onayıyla kuruldu. Dolayısıyla Ceyhun Bey’in ifade ettiği gibi bu konu siyaset üstü bir konu. Yani burada mesela şunları yapalım, bunları yapalım... Zaten Ceyhun Bey, bu Komisyonun kuruluş amacı bu. Niçin kurduk bu Komisyonu? Dedik ki bu hastaların sorunları var, bu hastaların sorunlarını ortaya koyalım.

Şimdi, dolayısıyla, önemsenmemesi fikrine ve kelimesine kesinlikle katılmıyorum. Devlet elinden geldiği kadar imkânlarını ortaya koyuyor ama eksiklikler ve aksaklıklar olduğu için, işte bunları ortaya koyabilmek için hep birlikte bu Komisyonu kurmuş bulunuyoruz diye düşünüyorum.

İkinci katılmadığım nokta ise: Sayıları az değil. Aslında sayı çok. Aynı nasıl biliyor musunuz? Doktorlar olarak belki bilebilir, diğer meslek sahipleri belki konuyu bilemeyebilir ama. Sigaraya bağlı “Kronik Obstrüktif Akciğer Hastalığı” dediğimiz KOAH hastalarının sayısı görünen buz dağının tepesi kadardır aslında esas buz dağı alttadır. Aynıısı çölyak hastaları için de böyledir çünkü tanı konulmuyor bu hastalara. Ne zaman tanı konuyor biliyor musunuz? 30 yaşında, 40 yaşında, 50 yaşında, komplikasyonlar meydana geldikten sonra. Dolayısıyla burada işte bu aksaklıkları, sorunları hep birlikte çözersek burada net öneriler de getirirsek -biraz önce Başkanın da dediği gibi- çok uzatmadan... Çünkü önümüzde kısa bir süre var. Yani burada bir şey elde edebilmek amacıyla hep birlikte hareket edersek ve siyaset üstü bu konuya yaklaşım gösterirsek daha çabuk başarıya ulaşacağımız konusunda aynı fikirdeyim ve Sayın Mehmet Ali Bey’e de katkıları için çok teşekkür ederim.

Yalnız, tabii, ülkemizde söylenen ile pratik çok farklı işliyor. Dolayısıyla hakikaten, bu üreticilerin sınırlandırılması olayına ben de katılıyorum.

İTTİFAK HOLDİNG YÖNETİM KURULU ÜYESİ MEHMET ALİ KORKMAZ – Hangi üreticinin, tarımsal mı mamul üreticilerinin mi?

AHMET SELİM YURDAKUL (Antalya) – Hayır, mamul üreticilerinin.

Tarımsal üreticilere de çiftçi bazında destek olunabilir, örneklendirme artırılabilir ancak ikinci konuda özellikle sınırlandırma yapılabilir ama bu sınırlandırmada da -dediğiniz gibi- rekabet koşullarını ortadan kaldırmadan, imtiyaz tanımadan farklı bir sistem içerisine girilebilir. Zaten bunu yapmak isteyen de çok az firma vardır diye düşünüyorum.

Dolayısıyla ben katkılarınız için çok teşekkür ediyorum.

BAŞKAN – Çok teşekkür ediyorum.

İTTİFAK HOLDİNG YÖNETİM KURULU ÜYESİ MEHMET ALİ KORKMAZ – Sayın Başkanım, ben ilk konuşmacı olduğum için, geçmişi de bilmediğim için özür diliyorum. Öncelikle böyle bir Komisyon oluşturulduğu için teşekkür ederek başlamam gerektiğini şimdi idrak ettim. Bu hastaların buna ihtiyacı vardı. Farkındalık için böyle bir başlangıç yapmanızı tebrik ediyorum, teşekkür ediyorum.

BAŞKAN – Allah razı olsun.

İTTİFAK HOLDİNG YÖNETİM KURULU ÜYESİ MEHMET ALİ KORKMAZ – İkinci olarak, yurt dışında Türk kurumlarının, Türkiye’de çölyaklılar için olan kurumların çeşitli giderlerini karşılayan üreticiler var diye bir cümle kullandım. Bunu buraya bomba gibi düşmesi gereken bir şey olduğu kanaatiyle ifade ettim. Bu, bizim Türk sanayicisi, Türk üreticisi yönüyle önemli bir başlık. Fikirlerinize o açıdan eşlik edemiyorum maalesef.

Bir de konunun daha iyi kavranması açısından, glütensiz ürünler sadece çölyaklıların ürünleri değildir, glütensiz diyeti yapanlar var. Dünyada bu noktada beslenme rejiminde popüler diyet, çıkan trend içerisindeki zirve beslenme şekillerinden bir tanesi glütensizdir, çölyak hastası olmayanların da tükettiği bir ürün. Orada benim elimde data olmadığı için çölyak hastaları ne kadar tüketiyor, diğerleri ne kadar tüketiyor, Gümrük Bakanlığı buna müdahale etmeli mi, o tarafını yorumsuz bırakıyorum. Ama şu tarafın altını çiziyorum: Benim 5 bin metrekarelik unlu mamul üretim tesisim var. Bunun içerisinde 5 metrekare yerim yok.

Ben bu bilgileri size altı yedi yıldır akademisyenlerle çalıştığım şeylerden süzerek getirdim. Benim çevremde bu noktada 5-6 profesör hocam var direkt veya dolaylı eşlik eden, yüzlerce hastanın istek ve talepleri var ama bunun yanında diyet talepleri de var. Ve ben bunlara direkt veya dolaylı desteği vermenin yani nihai mamule desteği onlara belli ayrıcalık, belli ölçek ekonomisine gidecek ayrıcalığı vermenin Meclisin asli görevlerinin içerisinde olduğu kanaatindeyim. Ve örnekledim size, bugün ürünü glutensiz olduğu hâlde üzerine “glutensiz” damgasını vurmeyan firmalar var. Arkadaşlarımız, bir dernek başkanı arkadaşımız var, benden daha detaylı örnekleri verir. Bunu Türkiye’nin kazanması gerekir. Ona nerede güç vereceksiniz? Bu sizin meseleniz.

İki: Yarın üretim yapacak hazır olan firmalar var. Pazarı bulamadığı için yapamıyor.

CEYHUN İRGİL (Bursa) – Ben de bunu söylüyorum.

İTTİFAK HOLDİNG YÖNETİM KURULU ÜYESİ MEHMET ALİ KORKMAZ – Bakın, sizin söylediğiniz ikinci faz, ikinci başlık.

Ve bunu uluslararası mücadeleye terk edip terk etmeme kararını verecek olan organ da bu Meclis. O tercihi sizler yapacaksınız, biz orada bir tarafız. Biz talep belirtiriz ve bunun doğru olacağını, ben bunun doğru olacağını inanarak söylüyorum.

Bakın, şekerden bahsettim size, makarnadan bahsettim, unlu mamullerden bahsettim, bunun gibi onlarca ürün var ve bir sektörü bahsetmiyorum. Ama bu üreticilere ayrıcalık verilmeyecek olursa, “Batı yapıyor bunu, ben niye yapmayayım?” gözüyle bakarak ifade ediyorum.

Bir de üç beş yıllık bir çalışma karşılığında üretilecek ürünler var. Sizin çıkardığınız yasalara güven duyarsam ben bina, makine harcaması yapacağım. Takdir sizin, dilerseniz yaparsınız, dilerseniz yapmazsınız. Bu da sanayici ile hastaların bir bütünleşmesidir. Benim penceremden gözükten şeyler bunlar.

BAŞKAN – Çok teşekkür ediyorum.

CEYHUN İRGİL (Bursa) – Mehmet Bey, siz neye katılmıyorsunuz? Siz aynen benim dediklerimi ifade ettiniz işte. Ben de aynı şeyi söylüyorum.

BAŞKAN – Söz Behçet Bey’de.

Buyurun.

BEHÇET YILDIRIM (Adıyaman) – Evet, ben tüm vekil arkadaşlarımı, Komisyondaki diğer arkadaşları ve katılımcı arkadaşları, konuşmacı arkadaşları selamlıyorum.

Mehmet Ali Bey’in söylediği bir cümle vardı, bu çok önemlidir. Bunun üzerinde durulması gerekir. Komisyonunun da bu konuya yoğunlaşması gerekir. Hani anne-çocuk örneğini verdiniz. Anne hastalığını gizliyor. Çölyak hastalığının gizlenmemesi gerektiğini, doğal bir şey olduğunu topluma çok çok güzel anlatmamız lazım. Komisyonun öncelikli görevi olarak çölyakın böyle bir engelli hastalığıymış gibi algılanmaması gerektiğini çok çok iyi topluma bildirmemiz gerekir.

CEYHUN İRGİL (Bursa) – Çölyak hastalık bile değil. Alerjidir arkadaşlar.

BEHÇET YILDIRIM (Adıyaman) – Hastalık bile değil. Evet, bir alerji.

CEYHUN İRGİL (Bursa) – Bildiğimiz alerjidir yani polen alerjisi gibi.

BEHÇET YILDIRIM (Adıyaman) – Evet. Burada söylemiştim zaten. Bir insanın cilt rahatsızlığı varsa, alerjisi atopikse, bağırsaklarda da bu atopi olabilir. Bunu topluma anlatmak Komisyona düşüyor.

Diğer önemli şey: Hasta popülasyonu, hasta demeyelim de çölyaklı insan popülasyonu ne kadar? Ne kadar ihtiyacımız var, ne kadar tüketim gerekiyor ki ona göre özel firmalar veya devlet için, ne kadar tüketim olacağının bilinmesi lazım yani bir haritanın olması lazım. Ne kadar çölyak rahatsızlığı var, ne üretelim ki... Mesela firmalar da kendisini gizliyor. Bu ürün elimde kalır düşüncesiyle -raflarda belli bir ömürleri var- bu ürün tekrar bana iade olur korkusu yaşayan firmalar var. Bu firmaların da bu kaygılarının giderilmesi lazım. Eğer ne kadar tüketebileceğimizi bilsek, ne kadar piyasaya sürülebileceğini bilsek... İnsanlar da tüketiciler de üreticiler de ne yaptığını ne kadar tükettiklerini bilmeli. Bunun için de Komisyonun mutlaka halkı bilinçlendirmesi gerekiyor. Derneklere de bu konuda görev düşüyor diye düşünüyorum.

BAŞKAN – Teşekkür ediyorum.

Abdullah Bey, buyurun, size söz veriyorum.

ABDULLAH AĞRALI (Konya) – Sayın Başkanım, ben de teşekkür ediyorum.

Başkanım, hoş geldiniz. İstifade ettik.

İTTİFAK HOLDİNG YÖNETİM KURULU ÜYESİ MEHMET ALİ KORKMAZ- Teşekkür ederim.

ABDULLAH AĞRALI (Konya) – Şimdi, bu Komisyonun amacını hepimiz biliyoruz. Vekilim önerge vermişti, tüm siyasi partiler katkı verdi. Bizim buradaki amacımız bu işi yaşayan ve birebir yaşayan hasta ve hasta yakınlarıyla konuşup gerekli yasal düzenlemeyi yapmak. İşin sağlık boyutunda yani Sağlık Bakanlığı ya da tıbbi boyutunda çok fazla bir sorun yok. Daha çok mevzuatla, yönetmelikle düzenlenecek konular var. Buradaki eksiklikler neyse bunları biz ortaya çıkarmaya çalışacağız ama bugünkü Komisyonunda dinleyeceğimiz heyette ağırlıklı gıda tarafıyla yani tedarik tarafıyla ilgili birtakım tespitler yapıldı. Ben bunu şahsen çok faydalı görüyorum çünkü bu hastalıkta birinci şey, etkenden uzak kalmak ama yeteri ve düzgün şekilde bunun aktarılması lazım. Bunun sürdürülebilmesi açısından da Mehmet Ali Bey’in aktardıkları bence son derece önemli. Bu konuda eğer mevzuat açısından bir yasal sıkıntı varsa, desteklenmesi gereken bir şey varsa Başkanım, bunun planlanması lazım. Yani burada neticede sadece ticari olarak da bakmamak lazım. Türkiye’de ticari açıdan da aslında yeterli bir şeyi var. Yani rakamları Hocam daha iyi bilir. Herhâlde Türkiye’de şu anda 700 binin üzerinde.

CEYHUN İRGİL (Bursa) – Hayır, 70 bin raporlu.

BAŞKAN – Şu anda 70 bin raporlu var.

ABDULLAH AĞRALI (Konya) – Raporuzu var.

BAŞKAN – 10 katı da daha olabilir diye düşünüyoruz. Düşünce bazında.

ABDULLAH AĞRALI (Konya) – Düşünüyoruz.

Dolayısıyla bu bir yerden başlandığı zaman bu tedarikçiliği de yapmamız lazım. Neticede bu arz talep meselesinde eksik olsa da düzgün olsa da Belçika nüfusu kadar neredeyse bir hastamız olacak. Dolayısıyla bizim bu tedbirleri almamız lazım. Ama Mehmet Ali Bey’in bahsettiği konu, bir başka boyutu, sadece glüten ürünlerinin tedarikiyle değil, içerisinde glüten ihtiva etmeyen ürünlere de “glütensiz” damgasının vurulmasıyla ilgili birtakım çekinceler varsa üreticiler açısından, bunu da çalışmamız lazım. Yani rahatlıkla bunu yapabilmeleri lazım.

İTTİFAK HOLDİNG YÖNETİM KURULU ÜYESİ MEHMET ALİ KORKMAZ – Ben de arkadaşlar da marka, isim verebilirler orada.

BAŞKAN – Arkadaşlar, Tarım Bakanlığımız ona açıklık getirecektir diye düşünüyorum. Nihat Bey onu biraz sonra ifade edecektir, izah edecektir.

ABDULLAH AĞRALI (Konya) – O konuda da bir çalışma yapılması gerektiğini düşünüyorum.

Son ifade edildi. Burası hani çok siyasi bir şey değil. Sadece burada, ortada bir sorun var, o soruna en doğru çözüm nasıl olabilir, bunun çalışması içerisindeyiz.

Ben teşekkür ederim Başkanım.

BAŞKAN – Çok teşekkür ediyorum.

Başka söz almak isteyen yoksa Mehmet Bey’i uğurlayacağız, onun da işleri var.

İTTİFAK HOLDİNG YÖNETİM KURULU ÜYESİ MEHMET ALİ KORKMAZ – Benim son konuşmacılara ilave olarak bir tek vurgulayacağım, burada Komisyonun belki başlığı “çölyak” ama tartışılacak şey, çözüm, glutensizde ve bütün düzenlemeyi siz “glütensiz”in üzerine çalışacaksınız diye düşünüyorum. Bunun için, sayın vekilimin itirazına da hak veriyorum. Aykırı geleceğini bilerek ürüne odak konuştum ben. Rekabet koşullarıyla birlikte, dünyadaki bu örnekler var ve Türkiye bu başlıklarda... Mesela eczacılar kendilerine belli bir ara, sınırlama getirmişlerdi. Üreticinin bu başlıkla sınırlandırılması gerekir.

Bir diğer şey de bu 70 bin vesair sayısına lütfen odaklanmayın, çölyak rahatsızlığı olmadığı hâlde glutensiz beslenmeyi bir beslenme biçimi olarak benimseyenin sayısı da az değil.

BAŞKAN – Diyetisyenler öneriyor diyorsunuz.

İTTİFAK HOLDİNG YÖNETİM KURULU ÜYESİ MEHMET ALİ KORKMAZ – Şimdi, ben size 9 vilayet, 5-6 hocamın -ki birisiyle, fakülteyle bayağı bir mesafe katedildi- orada bir bölüm çalışması ve yüzlerce tüketicinin elimize gelen ama bire bir muhatap olduğumuz ama yazılı olarak bize aktarılanların bir özetini sunmaya çalıştım. Ek şeyler veya analitik datalara ihtiyacınız olursa yıllar bazında bu da var. Ama lütfen, değerlendirirken sadece çölyak olarak bakmayın. Çölyak burada hastalığın tetikleyicisi ama çözüm, her şeyin ortak paydası glutensizde ve orayı, gerek tarımsal üretim bazında gerekse mamul üretim bazındaki desteği daha fazla önemsiyorum.

BAŞKAN – Çok teşekkür ediyorum, sağ olun.

Aytuğ Hocam, buyurun.

AYTUĞ ATICI (Mersin) – Teşekkür ederim Sayın Başkan.

Herkesi saygıyla selamlıyorum.

Şimdi, olay çok farklı bir boyuta evrildi, çalyaktan glutensize doğru bir yol alındı. Bu doğru bir yaklaşım değildir. Biz burada “sosyal devlet anlayışıyla biz çölyak hastalarına nasıl yardım ederiz”i konuşmak zorundayız. Zaten Komisyonumuzun adı da budur. Komisyonumuzun adı: Çölyak Hastalığının Teşhis Aşamasının, Sebeplerinin, Sonuçlarının ve Bu Hastalığa Maruz Kalanlara Sağlanabilecek Yardımların Araştırılarak Alınması Gereken Önlemler. Şimdi bunun dışına çıkamayız.

BAŞKAN – Tamam Hocam, bu ifade edilebilir de...

AYTUĞ ATICI (Mersin) – Değerli misafirimizin söylediği gibi “glütensiz” Komisyonumuzun tartışma konusuna girmez, o belki ticari bir konudur, o başka bir şeydir. Üreticiye...

İTTİFAK HOLDİNGİ YÖNETİM KURULU ÜYESİ MEHMET ALİ KORKMAZ – Çünkü biz “glütensiz”e direkt vurgu yapıyoruz.

AYTUĞ ATICI (Mersin) – Şüphesiz... O konu sorun değil demiyorum. Bu Komisyonun sorunu olamaz. Biz oraya herhangi bir mesai harcamayız. Biz çölyak hastaları üzerinde çalışacağız ve sosyal devlet anlayışıyla tartışacağız ve partilerüstü de konuşacağız. Yani bunu bir an önce de bitireceğiz. Bu zor bir komisyon değil. Üreticiye yardım yapılacak ancak üreticiye yapacağımız yardım çölyak

hastasına gidecek şekilde organize edilecek. Hastaya yardım yapacağız ama para yardımı, fiş yardımı değil, doğrudan ürün yardımı yapmak zorundayız çünkü diğer çocuğu aç olan anne glutensiz bir makarna alacağına yarım glutenli, yarım glutensiz alıp 2 çocuğunu beslemeyi düşünecektir maalesef, fakirlikten ülkemizde. Onu da düşünmemiz gerekecek ve buradan biz çok somut, basit, yol alacak çözüm önerileri, yasa teklifleriyle mutlaka gitmeliyiz ve işi çok uzatmamalıyız.

Teşekkür ederim.

BAŞKAN – Teşekkür ediyorum.

Bennur Hanım, buyurun.

BENNUR KARABURUN (Bursa) – Kıymetli Başkanım, değerli milletvekili arkadaşlarım; sivil toplum kuruluşlarımızın başkanları, kıymetli konuklarımız; ben de hepinize hoş geldiniz diyerek başlamak istiyorum sözlerime.

Aslına bakarsanız hepimizin ortak görüşü, evet, siyasetüstü bir konu. Bu işi konusundan saptırmadan konuşmamız gerekiyor gerçekten de. Bizim amacımız, çölyak hastalarının, nasıl besleyeceğinin sonucunu bulmak. Bu konuda, evet, devlet olarak ne yapabiliriz bunun araştırmasını yapıyoruz, nasıl destek verebiliriz bunun araştırmasını yapıyoruz. Ben öncelikle Mehmet Ali Bey’e de çok teşekkür etmek istiyorum. Gerçekten çok istifade ettik. En azından bizim bakış açımızı daha da geniş bir şekilde anlattınız. Az önce sayın vekilimiz de bahsetti, evet, bizim amacımız sadece glutensiz besinleri burada anlatmak değil çölyakın sorun ve çözümlerini bulmak. Ama çölyakın ana temasında da glutensiz besinler olduğu için bunu da çok önemsememiz gerektiğine inanıyorum. Zaten o glutensiz besinleri üretmeye başlayınca çölyakın da sorunlarını çözmüş olacağız dolayısıyla.

Ben çok teşekkür ediyorum.

BAŞKAN – Çok teşekkür ediyorum.

Şimdi, ikinci konuşmacımıza geçeceğim.

Mehmet Bey çok teşekkür ederiz geldiğiniz için.

İTTİFAK HOLDİNG YÖNETİM KURULU ÜYESİ MEHMET ALİ KORKMAZ – Teşekkür ederim.

BAŞKAN – İkinci konuşmacımız, Mersin Üniversitesi Gıda Mühendisliği Bölüm Başkanı Profesör Doktor Mahir Turhan Bey, Komisyonumuza hoş geldiniz.

Buyurun.

2.- *Profesör Doktor Mahir Turhan’ın, çölyak hastalığının sağlık boyutu, gıda boyutu, sosyal ve psikolojik boyutundaki sorunlar ve çözüm önerileri hakkında sunumu*

PROF. DR. MAHİR TURHAN - Teşekkür ederim.

Ben gıda mühendisliği bölümünde çalışıyorum, öğretim üyesiyim Mersin Üniversitesinde. Benim ana konum, ürün geliştirme ve bu ürün geliştirmeye bağlı olarak da proses geliştirme ve çalıştığımız ham maddeler ağırlıklı olarak doğal olarak gluten içermeyen ham maddeler -tamamen bunlar Türkiye’de üretilen, Türkiye’de tarımı yapılan ham maddeler- ve bunları bir ürüne çevirmek. Dolayısıyla da gluten ile ilgili rahatsızlıkları olan herkesi ilgilendirebilecek konularda çalışıyoruz. Ancak ben de bu sunumumda, olayın sağlık boyutu var, gıda boyutu var, sosyal ve psikolojik boyutu var, onlardan söz etmek istiyorum.

Şimdi, asıl bu işleri başımıza açan gluten. Gluten, doğada –bugünkü bilgilerimize göre- buğdayda, arpada, çavdarda bulunuyor, yulaf tartışmalı bir konu, biz yulafı da katıyoruz. Hani “var” diyen de var, “yok” diyen de var. Fakat bunların içerisinde, özellikle, günlük hayatımıza giren ve endüstriyel boyutta

en önemli olan ham madde buğday. Bir ikincisi de arpa ki arpanın endüstriyel boyutta kullanımı biraz daha sınırlı, bira yapımında kullanılıyor. Fakat dolayısıyla gluten deyince ana kalem olarak karşımıza buğday çıkıyor.

Peki nedir bu glutenin olayı? Gluten aslında bir proteindir yani illaki insanların gluten yemesi şart diye bir şey yok. Hani elzem de değildir, bizim elzem dediğimiz aminoasittir, bunu da içermez ama öyle bir özelliği vardır ki bugün yediğimiz ekmek, yediğimiz börek, yediğimiz baklava, o bizim ağızımıza oturan lezzeti veren buğdaydır. Dolayısıyla buğday eşittir gluten dersek abartmamış oluruz. Buna bağlı olarak da gıda sanayi, buğdaya dayalı bir gıda sanayi oluşmuştur ve dolayısıyla biz bir buğday ülkesiyiz, bu sorunu, sizlere söz edeceğim sorunları dünyadaki tüm ülkeler yaşıyor, yalnızca bizde yok bunlar. Boyutları farklı, teşhis edildikten sonra kişinin yaşadıkları, ölümüne kadar yaşadıkları tüm ülkelerde hemen hemen aynı. Bizde biraz daha fazla olabilir.

Şimdi, teknik sınıflandırma olarak biz gıdaları gluten açısından iki kısma bölebiliriz. Gluten içermeyen, doğal olarak, yapım tekniği olarak, örneğin meyveler, sebzeler, et, bunlar ham madde olarak düşünürsek glutensizdir. Yoğurt mamul maddedir, tereyağı örneğin mamul maddedir, bunun içerisinde teknik olarak zaten gluten bulunmaz. Bir de gluten içerenler var; işte ekmek, makarna, bunların gluten içerdiği açıktır. Bir de katkı olarak soslara, çorbalara konur. Aslında, gluten içermeyen yani çölyaklıların tüketebileceği aslında o kadar çok ürün var ki yani gluten içerenleri yani ekmeği, makarnayı yememekle kimseye bir şey olmaz ama bu bir maddesel bakış açısıdır, bu doğru değildir, eksiktir. İnsanı bütün olarak almalıyız, biyolojisini, bedenini doyuracak, ruhunu doyuracak, zihnini doyuracak. Benim annem şeker hastası, “Anacığım yeme bu kadar ekmek.” diyorum, “Oğlum, doyduğumu anlamıyorum.” diyor. Şimdi, siz ağız tadı glutene, ekmeğe yani makarnaya oturmuş bir insana “Bunu yeme.” diyemezsiniz, işte “Bir sürü gıda var, bunlarla idare et.” diyemezsiniz. Bu kişilerin kalbini ve beynini de doyurmak zorundasınız. Yani hani aç değilsin, açta değilsin gibi oluyor bu. Glutensiz beslenmek zorunda olanların ana sorunu, aslında daha çok psikolojik ve sosyal.

Şimdi, biz hep çölyak diyoruz ama gluten ile ilgili rahatsızlıklar yalnızca çölyak değil. Ancak en çok bilinen, en çok ön plana çıkan çölyak olduğu için çölyak çokça telaffuz ediliyor. Yine, tüm dünyada glutenle ilgili rahatsızlıklar olan gluten intoleransı var, buğday alerjisi var ve dermatitis herpetiformis denilen bir cilt hastalığı var. Tüm dünyada, buğday üretilen ülkelerin hepsinde, buğday tüketilen ülkelerin hepsinde bunlarla karşılaşılıyor. Ortalama olarak Türkiye için de aynı rakam tahmin ediliyor. Nüfusun yüzde 1’inin çölyak olduğu tahmin ediliyor. Diğer rahatsızlıklarsa, bunların içerisinde buğday alerjisini çıkartıyorum, gluten intoleransı ve dermatitis herpetiformis için verilen oransa Avrupa’da yüzde 14 dolayında olduğu zannediliyor. Yani düşündüğünüz zaman, glutensiz beslenmek zorunda olanlar –bu kelimeyi bilerek kullanıyorum- yüksek bir nüfus, sanıldığından daha yüksek bir nüfus. Eğer biz Türkiye için, çölyaklı nüfusunu Türkiye nüfusuna yüzde 1’e orantılıysak Türkiye’de yaklaşık 800 bin kişi olması gerekir.

Glutensiz beslenme iki türlü oluyor, birincisi, insanların tıbbi açıdan gluten tüketmemeleri gerekir. Semptomları nedir? Basit bir karın ağrısından, bir bağırsak bozukluğundan kansere kadar geniş spektrumu olan bir durum. Bir diğeri ise tercihli gluten beslenme. Bu, son zamanlarda çokça ortaya çıkan, “Aman glutensiz beslenin, gluten zararlıdır.” denen bir pompalama var. “Pompalama” kelimesini de bilerek kullanıyorum. Arkadaşlar, bu, kesinlikle doğru değildir, insanlara glutensiz beslenmenin hiçbir faydası yoktur. Hatta insanları şu türlü tehlikeye atıyorlar: Mamul diye bildiğimiz, glutensiz ürünleri insanlara teşvik ederek –birazdan onları açıklayacağım- faydalı olmadığı gibi zararlı ürünler tüketmelerine neden oluyorlar. Bir kez daha söylüyorum: Tercihli olarak glutensiz ürün tüketmenin... Glutenin zararından korunma diye bir şey yoktur, bu kanıtlanmamıştır. Ancak gazetelerde, televizyonlarda görüyorsunuz,

bunlar ticari manipölasyonlardır. Şöyle olur, elmayı çok yer, eti çok yer, olur ama et zaten et olduğu için faydalıdır, glütensiz olduğu için faydalı değildir. Onun için bunları ayırt etmemiz gerekir. Zorunlu olan beslenenler gerçekten yardıma ihtiyacı olanlar, terciqli olanlar ise gerçekten ana sebebini bilmeden bir yaşam biçimi olarak tercih ediyorlar ama ticari açıdan pazarda da çok önemli bir payları var. Örneğin şu anda, Amerika’da yapılan bir araştırmaya göre, glütenle ilgili hiçbir rahatsızlığı olmadığı hâlde terciqli glütensiz beslenenlerin oranı yüzde 20 çıkıyor, bu Avrupa’da yüzde 8. Bu, Türkiye’ye de sirayet etti. Ben bir gün İstanbul Halk Ekmeğinin önünde glütensiz ürün alıyorum, birisi geldi, glütensiz ürün alıyor. “Sen niye alıyorsun?” dedim, çölyaklı değilmiş ya da glütenle ilgili bir rahatsızlığı yokmuş, “Faydalı olduğu için alıyorum.” dedi. Tamamen ortada böyle bir manipölasyon var. Onun için, tabii bizim daha çok üzerinde durmamız gerekenler, zorunlu glütensiz beslenmek durumunda olanlar.

Şimdi, mevzuat sınıflandırmasına göre ise... Şimdi teknik açıdan gıdaları biz glüten içeren ve içermeyen diye ayırdık. Fakat mevzuat tek bir ayırım yapıyor, bir ölçü koyuyor 20 ppm dedikimiz. Arkadaşlar, bu 20 ppm o kadar küçük bir ölçü ki ekmekek dilimini kesin, şöyle bir yalayın, tamam, glütteni aldınız bedeninize. Öyle, bunun azı çoğu yok. Glütenin bedene girmemesi gerekir, sıfır giriş olması gerekir. 20 ppm’in ne olduğunu açıklamaya çalışıyorum size. Demin yalamayla açıkladım. 100 kilogramda 2 gram demektir yani 100 kilogram glütensiz ürünün içine 2 gram glüten karıştırdığınız zaman artık o glütensiz değildir, zararlıdır. Kamyon hesabıyla anlatayım. Bir kamyon mısırsı düşünün. Bunların kasaları yaklaşık 20-25 tondur. Mısır doğal olarak glütensizdir. Siz bunun içine 2 su bardağı buğday karıştırın, glütenlidir, artık bu ürün glütensiz değildir arkadaşlar. Bu kadar hassas bir durum söz konusudur ve bu 20 ppm de tüm dünyada kabul edilmiş olan ölçüdür, Türkiye’deki mevzuatta da budur. Bir ürün 20 ppm ve daha az glüten içeriyorsa glütensizdir.

Şimdi, peki, glütensiz ürün nasıl ilgili kişilere aktarılıyor? Bir iletişim aracı var; ya bir ifade yazarınız “Glüten içermez.” diye ya da uluslararası logolar vardır. Örneğin bu görmüş olduğunuz logo Avrupa Çölyak Birliğinin kendi tescilli logosudur. Yani prensip olarak bir buğday başağı vardır ve üstü çizilmiştir, yasak anlamında ya da GF (gluten free) ya da şu şekilde, değişik şekillerde ama ağırlıklı olarak, şekilsel olarak, glütensiz olan ürünlerin üstüne bunlar konur.

Şimdi, burada glüten kaynağı çok önemli arkadaşlar. Birincisi, ürünün kendisinden geliyor, açık ya da gizli olarak. Ürün ne demek? Örneğin şu demektir: Ekmekek. Ekmekeğe hiç tehlikeli değildir. Düşmanınızı biliyorsunuz, yememeniz gerekir. Makarnaysa düşmanınızı biliyorsunuz, yememeniz gerekir. Burada bir sorun yok ama gizliler vardır, paketlerinde beyan edilmeyenler. Örneğin kuruyemişler; tuzlanır, tuzlanma sırasında bir miktar un kullanılır ki yapıştırsın diye. Eğer bu beyan edilmediyse ve kişi de bunu bilmiyorsa tükettiği zaman olmaz, gizli dedikimiz bu. En tehlikelileri gizlilerdir.

Bir diğeri ise bulaşı. Mehmet Ali Bey nerede? Şimdi, dedi ki: “Glütensiz ürettikleri hâlde glütensiz logosunu vuramıyorlar.” Vuramazlar, vuramaları gerekir çünkü bulaşı vardır. Burada yine gizli dediğim, gizlidir bu, bunu bilemezsiniz. Onun için, siz örneğin... Bir örnek vereyim. Piyasadan elma alacaksınız. Glütenle ilgili rahatsızlığınız var. Bu elmayı elma olarak satıyorsa bunu glütensiz olarak kabul edemezsiniz çünkü bulaşı olmadığını garanti edemezsiniz. Belki un çuvalının yanındaydı ya da bir değirmenin yanındaydı, bulaşabilir. Yani piyasada şu türlü ürünlerle karşılaşırsanız: “Ya, bu zaten glütensiz, niye glütensiz yazıyor?” Hayır “glütensiz” logosu vurmak yani “glütensiz” ifadesini yazmak iki garanti verir. Bir: İçeriğinde glüten yoktur. İki: Glüten bulaşmamıştır garantisini verir firma. Onun için, her glütensiz üreten “glütensiz” logosunu kendi bildiği gibi vuramamalı. Fakat ne yazık ki mevzuata göre isterse de vurur, bir de böyle bir durum var. İstersem ben gideyim, merdiven

altında üretim yapayım, “glütensiz” logosunu vururum. Bunu denetleyen hiçbir şey yok. Ancak ürün rafa çıkarsa, rafta bir şikâyet olursa ondan sonra, rahatsız olan kişiler etkilendikten sonra ancak cezai müeyyide devreye giriyor. Onun için bu bulaşı konusu çok önemli.

Şimdi, burada konuşulan soruların bir kısmını biz burada zaten çalıştık. Kendi araştırmalarımızdan size aktaracağım. Ulaşılabilirlik... Şimdi, zaten bu konuşuldu. Glütensiz ürün tüketmek isteyen kişilerin glütensiz ürünlere tüm dünyada ulaşması kendi mevcut koşullarına göre çok zor, Türkiye’de daha da zor. Piyasada 81 yerli ürün var, markalı ürün var ve 20 marka tarafından yani baktığınız zaman ürünlerin yüzde 48’i yerli üretici tarafından üretiliyor diyorsunuz fakat ithalata bakıyorsunuz, 89 ürün. Aslında efektif olarak ithal ürünler piyasaya yüzde 65 oranında, yüzde 70 oranında sahipler. Yani biz yerli glüten üreticileri olarak çok çok zayıfız. Bunun sebeplerini de söyleyeceğim. Ulaşılabilirlik... şunu şöyle artırmaya çalışıyorlar. Ben şunun özellikle Komisyon tarafından anlaşılmasını istiyorum. Arkadaşlar, bu bir hastalık değil, bu bir özel durumdur. Onun için, sunumda da eğer dikkat ederseniz hiçbir yerde “hastalık” kelimesi geçmez, biz “çölyaklı” deriz. Bunun sebebi olarak da bu kişilerin yiyecekten daha çok, anlaşılmaya, sosyal olarak anlaşılmaya ve psikolojik olarak anlaşılmaya ihtiyacı olduğunu ben düşünüyorum.

Şimdi, analiz açısından çok büyük sorunlar var. Şimdi sorunlara geçiyorum. Bir: Yöntem. Hangi yöntemle glüten tespit edilmeli? Bizim mevzuatımız da diyor ki... Şimdi onlara da geçeyim. Dünyada, tamam, bu yöntem tamamen glütene ölçüyor, tamamen veriyor diye herhangi bir anlaşmaya henüz varılamamış. Şu anda en çok kabul edilen, bizim sözünü ettiğimiz Mendez yöntemi vardır, R5. Bütün dünyadaki standart referans laboratuvarlar da onu kullanır, biz de bunu kullanıyoruz, biz de kendi çalışmalarımızda bunu kullanıyoruz. Şimdi, biz üreticilerle de çalışıyoruz, sanayi tarafımız var, hastalarla da çalışıyoruz. Üreticiye analiz yapıyoruz, diyoruz ki: Senin ürünün glütenli. “Hocam, vallahi billahi glütenli değil, işte “değil” raporu, Tarım Bakanlığının yaptığı analiz, ilk kontrol laboratuvarının yaptığı analiz.” diyor.” Yahu biz 80 ppm buluyoruz, 80 ppm’in üstünde buluyoruz. Onlar 20 ppm’in altında bulmuş. Nasıl olur, nasıl olur? Yöntemlere bakıyoruz, yöntemlerimiz farklı. Onlar o zamandan kalan yöntemleri kullanıyorlar.

İkincisi: Uzmanlık. Bu, herkesin yapabileceği bir analiz değil. Arkadaşlar, bunun analizi yaklaşık yedi saat sürüyor. Yalnızca bizim laboratuvarı yedi saat birebir bu analiz sürüyor. Yani herkesin yapabileceği bir analiz değil, ciddi bir eğitim lazım analiz konusunda.

Farklılık... Şimdi, örneğin tüm dünyada glüten analiziyle ilgili bir çalışma var. Biz dünya ortalamalarındayız. Fakat bu bir istatistiksel normal dağılım. Normal dağılıma baktığınız zaman çok farklı sonuçlar elde edebiliyorsunuz. Tüm dünyada bu sorun var. Ve mevzuat. Bizim mevzuatımızda diyor ki: “Glütene şöyle tespit edeceksiniz: Uluslararası kabul edilen bir yöntem.” Nereye esnetirsen esnet. “Uluslararası kabul edilen bir yöntem.” Hiçbir üreticiye siz diyemezsiniz ki: Ya, bu senin kullandığın yöntem uluslararası yöntem değil. Üretici “Ya, işte şuradaki bir makalede bunu bir hoca yapmış.” derse diyecek bir şeyiniz yok. Bakın, bunlar tespit yönünde çok ciddi sorunlar. Bu, özellikle mevzuat açısından, düzenleme açısından dikkate alınmalı.

Bulaşı... Tüm dünyada bulaşı var ama bizde biraz daha fazla. Sebebini söyleyeceğim. Örneğin Amerika’da yapılan bir çalışmada 275 üründe yüzde 1 bulaşı bulunmuş. Yani piyasaya adam glütensiz diye sürmüş ama glütenli aslında. Bu, ABD’de yüzde 1. İspanya’da yapılmış, 3.141 üründe -bayağı ciddi bir çalışma- yüzde 12 bulunmuş yani glütensiz iddiası ile satılan her 100 üründen 12’si glütenli aslında. İtalya’da yüzde 1. Arkadaşlar, bizdeki durum içler acısı. 200 üründe, biz yaptık, yüzde 18 çıktı. Yani piyasada bunlar yerli üreticinin, yerli firmaların sonuçlarıdır. İthalleri biz analiz etmedik

çalışmalarımızda. Çünkü mevzuat gereği zaten bunlar analiz yapılıyor, ondan sonra Türkiye’ye giriyor ama Türk üreticilerinin -200 farklı üründe yaptığımız- Türkiye’de “glütensiz” logosuyla üretilen ürünlerin yüzde 18’i glütenli çıktı. Bu içler acısıdır.

Ve size bir şey söyleyeceğim. Diğer bir içler acısı konu ise bu ürünlerin -yüzde 18 diyorum ya- yüzde 9’u da kara buğday. Şimdi, kara buğday hep glütensiz olarak biliniyor. Evet, kara buğday glütensizdir aslında. Fakat buğdayla aynı makinelerle hasat edildiği için, aynı yerlerde işlendiği için bulaşı oluyor ve bizim aletlerimiz tespit edemiyor glüten miktarını, o kadar yüksek. Şimdi, ha, bu, firmanın suçu da değil. Aynı firmanın başka bir glütensiz ürünü gerçekten 20 ppm’in altında çıkıyor fakat o firmanın karabuğdayla yapmış olduğu ürün glütenli çıkıyor. Bu çok sakıncalı bir durum.

Şimdi, fiyatlara bakalım. Fiyatlar nedir piyasada? Bu, bizim çalışmamız 2015, 2016, kısmen de 2017’yi kapsayan bir çalışma; bunlar gerçek fiyatlardır. Eğer oranlayacak olursanız tüm piyasadaki yerli-yabancı glütensiz ürünleri glütenlilerle oranlarsanız Türkiye glütenli ürünleri 2 lirayken ithal ürünler 7 lira; oran 3,5; fark reel olarak 5 lira, 100 gram değerlerinden verilmiştir. Şimdi, yerlilere bakalım. Glütensiz ithal, glütensiz yerli; aradaki oran 2,3 yani yukarıda söyledığımız gibi, her zaman için ithal olanların fiyatları çok daha yüksek. Bu hesaba göre bizim yerlilerin daha çok tüketilmesi gerekir ama arkadaşlar, öyle değil, ithaller çok daha fazla tüketiliyor. Bunların ana sebeplerinden birisi bizdeki üreticilerin glütensiz ürettikleri ürünler maalesef tüketicinin damağına hitap etmiyor, yenmeyecek bir şekilde. Arkadaşlar, bu bir sosyal yardım diye böyle... Türkiye’deki genel durumu ben şimdi size sokaktaki adamın ağzıyla anlatayım: Böyle önüne atar gibi, “Al işte, sana ekmek yapıyoruz.” diye yapılmaz bu. Şu anda Türkiye’deki yaklaşım o, sosyal sorumluluk kapsamında yani “Biz size acıyoruz da yapıyoruz.” Ekmek yenebilir gibi değil.

Bu odada kaç kişi çölyaklı? Bilmiyorum, sizler nasıl buluyorsunuz? İstanbul Halk Ekmeğin yaptığı ekmek, ekmek değil? Ankara Halk Ekmek, satın almaya gidiyorsunuz, ya, ekmek yiyeceksiniz, bir gün önceden sipariş veriyorsunuz. Bakın, böyle yaptınız, değil mi? Ya, bu, ekmek tüketilen bir ülkede içler acısıdır, makarna üretilen bir ülkede içler acısıdır. Firma ismi vereyim: ETİ’nin yaptığı bisküvi yenebilir gibi değil çünkü ben hepsini... Bakın, burada otururken 2 ürün denedim. Bir birinden ısırıldım, bir öbüründen ısırıldım, glütensizdi biri. Bu ürünü, arkadaşlar, insanların damak tadına... Böyle, yardım yapar gibi değil, bir şeyler yapılmalı bu anlamda.

Şimdi, bakın, ithallerin fiyatı... Ha, ithaller çok mu iyi? Hayır, onlar da değil ama adam çaresizlikten alıyor artık. Yok, ne yapsın? Ve bu çaresizlik de piyasada çok iyi kullanılıyor. Şimdi onu da size söyleyeceğim.

BAŞKAN – Son bir dakika ama Hocam, süre yok, devam edin yani. Sadece işleme açısından...

PROF. DR. MAHİR TURHAN – Ben zaten, hatta, bugün konuşabilir miyim diye merak ediyordum. Neyse, sıra geldi bana.

BAŞKAN – Serbestsiniz Hocam.

PROF. DR. MAHİR TURHAN – Peki, teşekkür ederim.

Şimdi, fiyatları size oransal olarak veriyorum: Bakın, ithal glütensiz ile yerli glütenli arasındaki oran 8 yani biz ekmeği birim olarak 1 liraya alırken, normal, belediyeden gidip o karnıyarık ekmeği 1 liraya alırken ithal ekmeği 8 liraya alıyoruz. Bu da ekmek değil aslında ama Türkiye’de üretilene göre biraz daha ekmeğimsi. Fakat bu oran yerli ürünlerde 3. Yani şunu diyebilirsiniz yine: “Ya, Türkiye’de üretilenler çok ucuz.” Ama tüketilmiyor. Bakın, ekmek örneğine geleyim. Ekmek örneğinde bu oran 9. Yukarıda verdiğim rakamlar ortalamaydı. Yerli bir ekmeği siz 1 liraya alırken ithal glütensizi 9 liraya alıyorsunuz, yine, ekmeği 1 liraya alırken yerli glütensiz ekmeği 3 liraya alıyorsunuz.

Şimdi, bakın, burada zurnanın zart dediği yeri söylüyorum, makarnada hiçbir şey fark etmiyor. Niye, biliyor musunuz arkadaşlar? İthal glutensiz makarnayla yerli glutensiz makarna aynı. Niye? Çünkü biz makarnacılıkta çok iyiyiz, satabiliyoruz. Dolayısıyla, glutensiz beslenmek zorunda olanlar da çaresiz, bunları alsın.

Bakın, burada piyasa koşulları geçerli. Sosyal sorumluluk nerede hani? Niye makarnanın fiyatı böyle? Ekmekte oran ithal için 9'ken, yerli için 3'ken makarna için niye aynı. Yani biz ithal makarnayla aynı fiyatta makarna satıyoruz glutensiz olarak. Bunların hepsi piyasa araştırmasıdır arkadaşlar ve tüketiciyi bunlar çok ilgilendiriyor. Ha, üreticiyle konuştuğunuz zaman, doğrudur, market fiyatlarını çok iyi belirliyor. Bunları belirleyen marketlerdir arkadaşlar. Üretici de tabii ki...

Glutensiz üretmek maliyetlidir, bunu kabul ediyorum. Çok özel, herkesin her önüne gelebileceği bir üretim değildir, ince iştir. Fakat son zamanlarda gördüğüm kadarıyla, özellikle, bu, medyada pompalamalardan dolayı böyle, bir iştah kabarmış sanayicide. Eller şöyle, "Hocam glutensiz üretelim." Arkadaşlar, glutensiz öyle, herkesin yapabileceği bir şey değil, ince bir iştir, çok hassastır. Size söyledim, 20 ppm'den söz ettim. Ekmek dilimini yaladığınız zaman diyetiniz bozuldu demektir ve bu insanlar, bu rahatsızlığın tedavisi yok, ömür boyu glutensiz beslenmek zorundalar.

Yine, fiyat vermişim, oransal. Örneğin tüm dünyada glutensiz ürünler daha pahalı, tamam. Örneğin bu, Amerika Birleşik Devletlerinde normal, glutenlilere göre... Ortalamaları söylüyorum ama 9 kata kadar çıkanlar var, Türkiye için bu. 2,4; Avustralya'da 1,7 yani ekmeği 1 liraya alıyorsanız Avustralya'da glutensiz ekmeği 1,7 liraya alıyorsunuz. Kanada'da 2,4; İngiltere'de 2,2; Şili'de 1,9; Türkiye'de 3,5. Ya, biz her açıdan daha bir kötü durumdayız, durumumuz bu. Bu benim yorumum, kötü ama ben öyle görüyorum.

Şimdi, evet, Türkiye'de bir SGK yardımı var, demin de konuşuldu. Bu, yaş grubu olarak -ekranda görüyorsunuz- 0-5 yaş için 79 TL her ay, 5-15 yaş 120 TL, 15 yaş üstü 109 TL ve ortalama 103 TL gibi bir yardım yapıyor her ay. Bu nasıl yapıyor arkadaşlar, biliyor musunuz? Eziyet. Nasıl eziyet? Onu da söyleyeyim: Bu rahatsızlığın, çölyakın tedavisinin olmadığı biliniyor. Bu bir rapor ömür boyu rapor olması gerekirken o kişiler yılda 1 kere gidip o raporu almak zorunda kalıyorlar. Ya, bunun zaten tedavisi yok, tüm dünya bunu biliyor. Sen niye her yıl 1 kere daha veriyorsun. Kişi öldüyse tamam. Her yıl uygulamamızda... Doğru mu söylüyorum arkadaşlar? Büyükşehirde yaşayan insanları düşünün. Her yıl gidiyor, yeniden glutensiz ürün almak için rapor alıyor. Yani bunun dikkate alınması gerekiyor.

Türkiye'de çölyaklı sayısı yüzde 1 üstünden gidersek 800 bin ama Sağlık Bakanlığı verilerine göre kayıtlı olanlar yaklaşık 66 bin. Bu rakamlar yaklaşık. Nerede diğer insanlar?

BAŞKAN – Son şey 68'di Hocam.

PROF. DR. MAHİR TURHAN – O zaman 68 yapalım, 70 olsun.

BAŞKAN – Ortalama 70 dedik, artı 10 katı dedik. 700 bin Türkiye'de çölyak hastası var diye tahmin ediyoruz Hocam.

Buyurun.

PROF. DR. MAHİR TURHAN – O istatistikler ama benim tahminime göre bunun çok üstünde.

BAŞKAN – Daha da mı üstü diyorsunuz?

PROF. DR. MAHİR TURHAN – Tabii, daha da üstüdür çünkü...

BAŞKAN – 1 milyon üzerinde mi diyorsunuz?

PROF. DR. MAHİR TURHAN – Onu bilmiyorum, 800 binin üstünde diyorum, o kadar.

BAŞKAN – Peki Hocam, buyurun.

PROF. DR. MAHİR TURHAN – Ama dediğim gibi, bunun bir hastalık olarak söylenmemesi gerekir. Japonya’da ya da Çin’de olsaydı bu olmayacaktı çünkü orada tüketilmiyor buğday, orada da pirinçle ilgili başka bir şey söylenecekti.

Şimdi, kişi başı, Türkiye’de -bu İstatistik Kurumunun verilerine göredir- ortalama bir Türk vatandaşı ayda 38 lira un ve unlu mamullere harcıyor. Aslında bu çok küçük gibi görünüyor ama ortalaması bu. Fakat glutensiz beslenmek zorunda olan 210 TL harcamak zorunda arkadaşlar sırf un ve unlu mamullere. Ve bir de glutensiz beslenme tek başına olmuyor. Bu, sigarayı bırakma gibi. Nasıl sigarayı bırakan bırakmak için ev halkının da yardımcı olması gerekir, burada glutensiz beslenenlerin de ev halkının da bir miktar glutensiz beslenmesi gibi bir yardım -gereklilik değildir ama- böyle bir olay vardır. Bu 210 lirayla sınırlı kalmıyor. Bu kişilerin yalnızca çölyakla ilgili rahatsızlıkları yok, bunların bir ince bağırsak emilim sorunu olduğu için diğer birçok eşlik eden rahatsızlıkları da var, intoleranslar. Örneğin laktoz intoleransı, örneğin fruktoz intoleransı, örneğin demir eksikliği, örneğin en iyisinde osteopeni görülüyor. Şimdi, böyle bir durum var. Yani bu 210 lirayla sınırlı değil.

Ciro olarak eğer 800 bin üstünden... Aslında, evet, Türkiye’de glutensiz ürünlerin pazarlamasında bir sorun var, onu kabul ediyorum. Çünkü böyle, şey... Türkiye haritasını önünüze açarsanız, 5 kişi bir yerde, 10 kişi bir yerde; bu şekilde pazarlama yapamazsınız zaten. Yani gidip fiziki pazarlama yapamazsınız, bunun görülmesi gerekir. Bunu yapanlar yanlış yerden başlıyorlar bence. Daha farklı bir pazarlama yöntemleri olmalı. Tabii, konumuz pazarlama olmadığı için onlara girmiyorum ama ciro olarak 800 bin üstünden hesaplırsak bugün glutensiz gıda pazarının Türkiye’de -yani ben bu rakamları tanımıyorum ama- 2016 milyon TL/yıl cirosu var. Bu, orta ölçekli bir işletme için hiç de fena bir ciro değil arkadaşlar, çok iyi bir ciro. Pazarlamasıyla ilgili de madem söyleyeyim, bunun tek elden yapılması gerekir benim fikrimce, ya güçlü bir firma yapacak ya da bir devlet organizasyonu yapacak ama sürdürülebilir olması gerekir. O zaman bu cirolara ulaşılır, ticari başarı da elde edilebilir.

Şimdi, var, bizim bazı iyi taraflarımız var. Örneğin, Türk Silahlı Kuvvetleri Sağlık Yeteneği Yönetmeliği’ne göre, çölyak olan erkekler askerden muaf. İyi de ama kardeşim, bu ülkede askerlik yapmak isteyen çocuklar da var. Asker olmayı erkekten saymıyorlar ki. Doğru mu? Kız vermiyorlar. Benim eniştem, kavanoz dibi gibi gözlüğü vardı, askerden muaf. “Yok, ben askere gideceğim.” dedi, ablamı alabilmek için.

BAŞKAN – O geçti Hocam, o eskidendi.

PROF. DR. MAHİR TURHAN – Ben bilmem.

BAŞKAN – Eskidendi Hocam.

Evet, buyurun.

PROF. DR. MAHİR TURHAN – Ama yapmak isteyen varsa ne diyeceksiniz?

BAŞKAN – Yok, ona saygı duymak lazım, yaptırmak da lazım.

PROF. DR. MAHİR TURHAN – Adam istiyor. Adam istiyor ama bu yeterli değil çünkü Türk Silahlı Kuvvetleri Sağlık Yeteneği Yönetmeliği’nde yalnızca çölyak diyor -gluten enteropatisi olarak geçer- ama bu memlekette gluten intoleransı olanlar var, buğday alerjisi var, dermatitis herpetiformis var. Çünkü birliğe gidince çocuklar buğdayla besleniyorlar. Hani, bunlara bir güzellik yapılmalı, bir şey yapılmalı, en azından askerlik eğer yapmak isteyen varsa tabii. “Geçti” diyorsunuz ama yapmak isteyen olabilir. Örneğin Türk Silahlı Kuvvetlerinde böyle bir durum var.

İyileştirmeler neler olabilir? Bir, ilk önce işin sağlık tarafı var, teşhis kısmı. En zor tarafı da bu arkadaşlar. Bu, tüm dünyada bu. İngiltere’de bir hasta biliyorum, sekiz yılda çölyak olduğu teşhis ediliyor. Sebebi şu, tespit edilmesi çok basit, basit bir serolojik testle, kan testiyle bu tespit edilir ama

aranmıyor. Aramayınca da bulamıyorsunuz ve semptomları diğer hastalıklarla, diğer gastrointestinal hastalıklarla karışıyor. Dolayısıyla hekimin aklına bu çölyaklı mı diye de bakmak gelmiyor. Dolayısıyla bu şöyle yapılabilir: Çocuğun ilk doğduğu andan itibaren bağışıklık sistemi geliştikten sonra zorunlu bir test konur. Yasal olarak bu yapılabilir.

Şimdi, şunu kabul edelim arkadaşlar: Glütensiz beslenmek zorunda olanların sorunlarını sıfıra indirebilmek dünyanın hiçbir yerinde mümkün değil. Bir kere, bunu kabul edelim. Ancak iyileştirilebilir, iyileştirilebilecek yerler vardır. İkincisi, farkındalık. Hekimlere farkındalık yaratmamız gerekir. Yani, evet, çok iyi gastroenterologlarımız var ama adam düşünmüyor çölyak olduğunu, aramıyor. Aramayınca da hasta gidiyor, geliyor.

Dün bir gastroenterolog arkadaşım ile konuştum, “72 yaşında bir bağırsak kanseri hastayı tespit ettik ve sebebi de çölyak, çok üzüldük.” dedi. Bakın, 72 yaşında, bitmiş ömrü artık ya ve o yaşa kadar da eziyet çekiyor insanlar. Niye? Aranmadığı için.

BAŞKAN – Orta yaş Hocam, biz de yaklaşıyoruz.

PROF. DR. MAHİR TURHAN – Şimdi orta yaş oldu, doğru, affedersiniz. Yani öyle oldu ama yazık bu insanın çektiği, yani 72 yaşına kadar bunu çekmiş adam ya.

AYTUĞ ATICI (Mersin) – Bütün genel başkanları öldürdün ha Hocam, dikkat et.

PROF. DR. MAHİR TURHAN – Hocam ama Osman Müftüoğlu’nun en son Birleşmiş Milletler araştırmasına göre verdiği bir araştırma var, hepsi orta yaş, müsterih olun. Ben şu anda genç grubundanım, onun için bu benim işime geliyor.

BAŞKAN – Sizin saçlarınız da çıkmamış zaten, benim gibi.

PROF. DR. MAHİR TURHAN – Ampul modeli yapınca... Ama bu ampul modeli ben kendimi bildim bileli ampul modeli. Sonradan moda oldu bu ampul modeli, onu da belirtiyim.

Şimdi, gıda tarafına bakarsak arkadaşlar, denetim başıboş, bir başıboşluk var. Nedir bu başıboşluk? Bakın, ben size anlatacağım çünkü biz bire bir sanayicilerle, hastalarla ve derneklerle çalışıyoruz, denetimde çok sıkıntı var. Mamul ürün üretildiği zaman şöyle bir zorunluluk yok, “glütensiz” logosuyla piyasaya süreceğiniz ürünü glütensizdir diye kanıtlamanız gereken bir yasal zorunluluk yok. İşte onun için yüzde 18 buluyoruz arkadaşlar. Yüzde 18 “glütensiz” logosuyla satılan ürünleri biz buluyoruz. Ayıp ya, başka bir ülkede yok bu. Ama niye? Denetimsizlikten. Yasal zorunluluk da yok. Şimdi, şöyle, eğri oturup doğru konuşalım, siz sanayici olsanız, böyle bir zorunluluk olmasa bunu yapar mısınız? Yapmazsınız. Bilgisizlik var, herkesin yapabileceğini zannediyor. Evde hanımı yapıyor ya yemek, evde yapıyor ya kurabiye hanımı, kendisinin de yapabileceğini zannediyor. Bu olmaz. Mutlaka bir denetim gelmesi gerekir.

İkincisi, analiz yöntemlerinin analizi yapan kişiden başlayarak eğitilmesi, bu analiz nasıl yapılır, doğru düzgün nasıl yapılır, analizde birlik nasıl yapılır, bunların yapılması lazım.

Teşvik... Teşvik konusuna katılıyorum. Arkadaşlar, şimdi, bir ürünün ticari olarak satılabilmesi için, bir kere, şimdi, şöyle bir şey yok: “Arkadaşlar, tamamen yiyeceğimizde özgür değiliz.” Böyle bir şey yok. Firmalar bize ne sunarsa, üretici bize ne sunarsa biz onu yiyoruz. Sunulanlar içinde seçme serbestliğimiz var. Onun için, üreticinin üretebileceği ve tüketicinin tüketebileceği ürünler üretilmesi gerekiyor. Tüketici tüketmezse üretici de üretmez. Onun için, bu yönde, böyle bir farkındalığın yaratılması gerekir. Üretici, tüketici tarafını söyledik. Bir kere, ruhuna ve zihnine hitap ediyor. Öyle “Al, sana ekmek yaptık.” diye lastik gibi önüne koymakla olmaz.

Teşvik... Sanayici tarafına da bakmak lazım, sanayici de bilmiyor. Arkadaşlar, gıda sanayisinde çok ciddi bir sorun var, gıda sanayisinde karar verenlerin çok büyük bir kısmı -yani yüz ifademden de anlaşılıyordu- gıdacı değil. Diğer sanayi kollarında bu kadar dramatik değil bunlar ve bunların, gıda sanayisinde olanların birçoğu da arkadaşlar, ne yazık ki bir eğitim öğretim görmemişler. Adam makine mühendisidir, gıda üretimi yapıyordur, ilkokul mezunu adam bu işleri yapıyor. Onun için işte ellerini ovuşturarak “Hocam, glutensiz ürün yapalım.” diyorlar. Durum bu açıdan çok fena.

Farkındalık... Yine söylediğim gibi, bu insanların anlaşılması gerekir arkadaşlar, insana bütün bakmak zorundayız, beden, kalbi yani ruhu, beyni ve zihni. Bu kısımları doyurmazsak siz istediğiniz kadar yiyecek verin, istediğiniz kadar en güzel ürünleri yapın, yine yetmez. Onlar değersiz olmadıklarını hissetmek durumundalar ve durumları özeldir, hasta değildir bu kişiler.

Fiyat... Evet, fiyatlarda bir iyileştirme yapılabilir, özellikle...

BAŞKAN – Otuz beş dakika oldu Hocam.

PROF. DR. MAHİR TURHAN – Bir daha söyletmeyeceğim.

Fiyatlar, evet, yani belki ithal ürünlerde... Yani ithal ürün gelmesin demiyoruz, böyle bir şey yok ama Türkiye’de, glutensiz ürün nasıl üretilir, bilinmesi gerekiyor. Türkiye’de Türk üreticilerin ürettiği ürünlerin yüzde 50’den fazlası nedir, biliyor musunuz arkadaşlar? Un, baklagil unu, bunu yapabiliyor ancak adam. Örneğin nohudu öğütüyor, satıyor. O da tabii glutensiz yapmayı becerebilirse. Ama elin oğlu dışarıdan mamul ürün getiriyor, gofret geliyor, çikolata geliyor. Ha, bunlar çok... Ama insanlar tüketiyor ama bizde yapılmıyor bunlar ya da yapılanlar da yenemiyor. İşte, Schar’ın ekmeği satılıyor. İşte, İtalya’da bir sürü glutensiz yapan firma var, onların ekmekleri tüketiliyor, bizim Türkiye’de yapılanlar tüketilmiyor, bizde glutensiz ürün yapma bilinmiyor. Eğer Türkiye’de bu bilinirse fiyatlarda ve yerli ham madde kullanılırsa, tapyoka getiriyorlar yurt dışından. Gerekli mi? Gerekli değil arkadaşlar. Glutensiz ürün birçok ham maddeden yapılabilir. Kinoa? Gerekli değil, şart değil. Birçok ham maddeden Türkiye’de ve besleyici, bakın, besleyici, yalnızca lezzet değil. Ama şu vardır, tüketici trendi. Buradakilere de soruyorum, hiç kimse, ne kadar faydalı olursa olsun, sevmediği bir şeyi yemez. Bu doğru mu? İsteddiği kadar faydalı olsun, kendisine fayda sağlamayan bir şeyi tüketmez. Sigara, herkes biliyor zararlı olduğunu ama adama keyif veriyor, ruhuna hitap ediyor sigara içmek. Dolayısıyla, burada, Türkiye’de tüketicinin tüketmek isteyeceği yerli ham maddelerle glutensiz ürünler yapılabilir ve yapıyoruz da ancak tabii, ticarileşme farklı bir konu ve yine bu konuda bir farkındalığın olması gerekir arkadaşlar. Yani, gıda mühendisliği bölümünde öğretim üyesi olup da bir çölyaklıya “Ya, biraz yesen ne olur?” diyenler de var. Yani, bu, tüm ülkede böyle ama tüm dünyada bu sorunlar var, bizde biraz daha fazla.

Teşekkür ediyorum.

BAŞKAN – Çok teşekkür ediyorum, sağ olun değerli Hocam, bu güzel bilgileriniz için.

Evet, sorusu olan arkadaşlardan Durmuş Ali Bey, size söz veriyorum, buyurun.

DURMUŞ ALİ SARIKAYA (İstanbul) – Mahir Hocam’a teşekkür ediyoruz bu değerli sunumu için.

Kendisinin anlattığı brifingden bazı notlar aldım. Birincisi, bu, tat mevzusunda kesinlikle kendisine katılıyorum, kızım çölyaklı olduğu için biz bire bir yaşıyoruz yerli ürün ile yabancı ürün arasındaki farkı. Yerli bir makarnayı pişirmek için işte, otuz, kırk, elli dakika bekliyorsunuz, pişmiyor, pişince tadı olmuyor, sofraya getirdiğimiz zaman kızım yemek istemiyor. Daha önce bahsettiğim için tekrar etmek istemiyorum ama iki yıl ben de tam bir çölyaklı gibi gluten diyeti yaptım hem kızımın duygudaş olmak hem de psikolojik destek adına, 15 Temmuz gecesine kadar da devam ettim. Türk Hava Yollarıyla bir

yere gittiğimiz zaman mutlaka glütensiz diyet siparişimizi önden veriyorduk fakat gelen ürüne baktık, kalp hastası mıyım, şeker hastası mıyım, çölyak mıyım belli değil. Hepsini bir araya getirmişler; tatsız, tuzsuz, şekersiz, yağsız ortaya karışık bir şey yapmışlar. Tam bir buçuk, iki sene uğraştım Türk Hava Yollarının çölyaklılar için glütensiz menülerini... Gerekirse işte yurt dışından bazı öneriler getirdim, bazı özel “recipe”ler yolladım ve bir noktaya getirdik.

Ekmek farkını söylediniz, kesinlikle katılıyorum, belediyelerimizin ürettiği ekmeklerde ciddi sıkıntılar var, plastik gibi tatları ama yerli olarak güzel çalışmalar da var. Ankara’da Mayalı Hane diye bir yer var, ekmeği gerçeğe yakın üretiyorlar. “Glütensiz şef” lakabıyla Süleyman Şef var, çok iyi ekmekler yapıyor. Bu kişilerin de teşvik edilmesi ve önünün açılması lazım. Özellikle gittim ben Mayalı Hane’deki bu üreticilere “Gelin, biz size bu olanağı sağlayalım, belediyelere ders verin. Bu belediyelerin bu halk ekmeklerine bu ekmeği nasıl üretiyorsunuz, bunu daha geniş kitlelere daha uygun fiyatla ulaştırmak için neler yapılabilir? Lütfen bu bilgi ve tecrübelerinizi paylaşın.” dedik, kendileri de bu konuda yardımcı olacaklarını söylediler, bunun da müjdesini vereyim.

İkinci hususta bu ödeme mevzuu. 210 TL’lik herhâlde en temel ihtiyaçları baz alarak siz böyle bir şey düzenlediniz.

PROF. DR. MAHİR TURHAN – Ödeme değil o, bir glütensiz beslenmek zorunda olanın her ay harcaması gereken...

DURMUŞ ALİ SARIKAYA (İstanbul) – Minimum gereksinimi herhâlde.

PROF. DR. MAHİR TURHAN – Türkiye İstatistik Kurumunun rakamlarına göre Türkiye’de bir kişi bütçesinin, yapmış olduğu harcamanın yüzde 4,5’ünü un ve unlu mamullere harcıyor ve o hesap üstünden, fiyat farkını aldığımız zaman normal kişi 38 lira harcamak durumundayken bir çölyaklı birey 210 lira harcamak durumunda, tabii, eğer devlet yardımı almaz ise.

DURMUŞ ALİ SARIKAYA (İstanbul) – Burada tabii, şeyler eksik yani bir çocuğun işte, tatlı, pasta isteği, çikolata isteği, şu bu falan isteği hariç tabii, bunların içinde değil. Gene kendimden örnek vereyim, biz kızım için mutfağımızı tamamen glütensize çevirdik mesela. Benim imkânım var, ben milletvekiliyim, maaşım var; yetiyor çok şükür, mutfağımı çevirebiliyorum komple bütün aileme ama tam sizin dediğiniz gibi, bu, belki bireysel olarak sadece 210 değil, belki aileyi de düşünerek bunu daha geniş kapsamlı düşünmek lazım. Hani rapora girsin diye söylüyorum. Artı, tabii, ben kızım da yaşıyorum, demir eksikliği oluyor, demir hapı almamız gerekiyor, işte, bazı ek gıda takviyelerini dışarıdan almamız gerekiyor.

Üçüncü konu da, Millî Savunma Bakanlığı ve TSK dediniz, çölyak muafî dışında askere gitmek zorunda olan veya gitmek isteyen erat konusunda, daha önce ben Başbakanlıkta bürokratken Ankara Çölyak Derneği ile Millî Savunma Bakanlığını buluşturmştuk, o zaman bazı tedbirler alındı, askerde bulunan erat için Millî Savunma Bakanlığımızın çalışması var.

BAŞKAN – Gidenler için diyor, gitmeyenler değil de.

DURMUŞ ALİ SARIKAYA (İstanbul) – Yani bu konuda da eğer detaylı bilgi isterseniz Millî Savunma Bakanlığından alır, size veririm inşallah.

PROF. DR. MAHİR TURHAN – Rica ederim, tabii, ben mevcut mevzuat üzerinden konuşuyorum.

DURMUŞ ALİ SARIKAYA (İstanbul) – Bu bebek ve çocuklara test konusunda yüzde yüz katılıyorum, ilk toplantıda da ifade etmiştim, zorunlu olarak devletin uygun şekilde belli bir yaşa geldiği zaman –Celil Hocam daha iyi bilir- bu testi mutlaka zorunlu hâle getirmesini ben de destekliyorum çünkü benim eşim doktor, doktor olmasına rağmen, arkadaşlarımız, çevremiz doktor olmasına rağmen, Ankara’da yaşamamıza rağmen, 8 yaşına kadar çeşitli alerjilerle uğraştık falan, 8 yaşında teşhis

konabildi. Dolayısıyla hani bunun acısını hissettiğim için ben biliyorum. Sağlık Bakanlığındaki ilgili pediatri servislerinin bu konuda bilgilendirilmesi, bu alerji doktorlarının bilgilendirilmesi ve bunun artık rutin bir tarama testi hâline getirilmesi konusunda teklifinizi son derece yerinde buluyorum.

Bu kadar Hocam.

Teşekkür ediyorum.

BAŞKAN – Teşekkür ediyorum.

Celil Bey, size de söz vereyim, zamanımız azaldı.

PROF. DR. MAHİR TURHAN - Ben bir şey söyleyeyim Durmuş Ali Bey'in söylediğine ek olarak.

Durmuş Ali Bey, şimdi, butik üretimler var; yok değil, var. Butik üretim, güzel, yapabiliyorlar fakat biz bu kadar bir kitleye ulaşabilecek toplu, gıda sanayisi olarak ele alıyoruz. Size katılıyorum fakat bunun sanayileşmesi, yüksek ölçekteki üretime geçmesi çok farklı bir konu. Mutfakta çok başarılı olabilir, küçük ölçekte, butik ölçekte ancak sanayi ölçeğinde bu kadar olmayabilir. Ayrıyeten, bu butik üretimlerin şöyle bir sakıncası var: Tamamen yine “Biz de varız.” güdüsüyle yapılıyor çünkü yan tarafından glutenli ürün üretiyorlar, bu türlü butik üretim yapılan yerlere karşı benim böyle bir şeyim var, tedbirli olunmasını öneriyorum.

DURMUŞ ALİ SARIKAYA (İstanbul) – Tam da bu konuda devlet ya da büyük bir özel şirket tarafından bunun yapılması lazım diye bir öneriniz oldu yani devletin bu işin içine girmesinde çeşitli komplikasyonlar olabilir. Hani böyle Ülker gibi bütün Türkiye'ye ulaşabilecek bir dağıtım ağına sahip böyle bir şirketin bu konuda sosyal sorumlulukla birlikte uygun avantajlarla teşvik edilmesini önerir misiniz?

PROF. DR. MAHİR TURHAN – Şimdi, şöyle: Zaten benim Ülker'le görüşmem var, zaten şu anda onlara bir glutensiz ürün yapıyorum. Tüketici testinde, tüketici testi bilmiyorum, sanayi açısından Mehmet Ali Bey tüketici testi sizce ne anlama geliyor? Yani tüketici testi yatırım kararı verilmeden önceki son testtir.

BAŞKAN – Arkadaşlar, teşekkür ediyoruz.

Zamanımız azaldı, daha dinleyeceğimiz şeyler de var.

PROF. DR. MAHİR TURHAN – Yani bir çalışmamız var ama tabii, onlar da olaya ticari olarak bakıyorlar. Bu yatırım kararını ben hâlâ oldu diye görmüyorum çünkü firmaların her an düşünceleri değişebilir.

BAŞKAN - Mehmet Bey, buyurun.

MEHMET BABAOĞLU (Konya) – Hocam, teşekkür ediyorum.

1998'de ilk küresel iklim değişikliği, çölleşmeyle ilgili Çevre ve Şehircilik Bakanlığımızın bir komisyonu vardı, o komisyona da öğretim üyesi olarak geldim, bilgi verdim; Hocam gibi böyle heyecanlı heyecanlı anlattım. Ondan sonra gelen sorular vardı, bu sorularda “Ya, siz ne yaptınız peki bu durumda, akademisyen hocalarım?” filan sorusu karşısında biraz düşündüm.

Şimdi, Hocam, hakikaten iyi tespitler var burada yani sunumunuzda, özellikle teşekkür ediyorum, hem pazarı akademik seviyede de analiz etmişsiniz... Görülen şu: Yaklaşık 800 bin varsayımıyla ve bunların hepsinin kendisinin çölyaklı olduğunu bildiği varsayımıyla ve unlu mamullere aylık 210 lira bir harcamasıyla mevcut fiyatlarda, yaklaşık 168 milyon lira aylık çölyaklılara bir fatura çıkıyor ortaya. Bunun eğer biz yarisını azaltabilesek, fiyatları yarı yarıya indirebilsek hem bu yerli üretim, birinci kısımda konuşulanlar gibi, çölyaklılara yaklaşık 1 milyar liralık bir kazanç sağlamış olacağız.

Diğer konu benim çok dikkat ettiğim konu tat, lezzetti. Yani akademisyenlerimizin, özellikle araştırma kuruluşlarımızın bu konuda biraz daha fazla gayret gösterip hakikaten üreticiye lezzet, tat bakımından uygun olan formülasyonları veya uygun ürünleri geliştirip vermeleri gerekiyor yani bizim akademia camiasının da bu konuda... Bir de o öz eleştiri yapımanızı beklerdim. Maalesef sanayici, gördüğümüz, çoğu kendi girişimleriyle bir şeyler yapmaya çalışıyor, sağdan soldan karıştırıyor, o yüzde 18'lik ortalama bulaşma oranı Türkiye'de de bu nedenle yüksek çıkıyor. Ha, bir kısmı fırsatçılık da yapıyor ama ben, araştırma kuruluşlarımızın ve akademisyenlerimizin tüketicinin beğeneceği ürünleri onlara ulaştırma konusunda daha fazla gayret göstermelerini istiyorum yani siz belki istisna olabilirsiniz ama genel ortalamaya baktığımızda kaç tane gıda mühendisliği bölümü veya fakültesi var? Yani bu konuda ben üniversitelerimizin de yeterince aktif olmadığını, bazı istisnalar dışında üretken olmadıklarını düşünüyorum. Akademisyenler olarak da biraz kendimize dokundurmamız gerekiyor.

Şimdi özellikle bir soru sorarak bitirmek istiyorum. Son, biliyorsunuz geçen hafta dünyada özellikle alerjiye neden olan gliadinin içindeki aminoasitlerin eliminasyonuna dayalı bir GDO buğday üretimi gerçekleşti. Böyle bir ürün piyasaya çıktığında hem sosyolojik hem psikolojik hem diğer yasal durumu ne olur? Böyle bir ürünü çölyaklı “Ben kullanmak istiyorum arkadaş.” dedi ne olacak? Bu konuda Gıda Mühendisliği Bölüm Başkanımız olarak görüşünüz ne olur? Bununla ilgili de görüşünüzü almak istiyorum.

Tekrar, sunumunuz çok güzeldi, teşekkür ediyorum.

PROF. DR. MAHİR TURHAN - Ben teşekkür ediyorum.

Bölüm Başkanı değilim, öğretim üyesiyim orada. Onu düzeltiyim.

MEHMET BABAOĞLU (Konya) – Burada öyle yazdığınız için.

PROF. DR. MAHİR TURHAN – Anladım, anladım... Teşekkür ederim.

Şöyle: Eğer GDO açısından bir sakınca yoksa ve tüketicinin beğeneceği o buğday lezzetini verecekse niçin olmasın, gayet iyi olur. Zaten tüketicinin de...

Glütensiz beslenmek zorunda olanları iki gruba ayırabiliriz şu açıdan: Bir, erken yaşta tespit edilenler. Bunlar buğdayın tadını bilmiyorlar, dolayısıyla canları istemiyor, tanımıyor zaten. Ama sonradan teşhis edilenlerde çok sıkıntı var. İşte bu kişiler için çok faydalı olur. Bu memlekette hiç kimsenin ekmeğine dokunamazsınız. Ekmekle ilgili de bir sürü atasözü var.

BAŞKAN – Peki, hocam, teşekkür ediyorum.

Celil Bey, buyurun.

CELİL GÖÇER (Tokat) – Ben de emek mahsulü sunumunuz için teşekkür ediyorum değerli hocam.

Glüten esansiyel bir aminoasit değil. Glütensiz uzun dönem beslenenlerle ilgili meta analiz çalışmaları elinizde var mı -merak ettim- paylaşır mısınız? Onu okumak istiyorum.

PROF. DR. MAHİR TURHAN – Glütensiz beslenmenin sağlığa, gluten almadan beslenmenin sağlığa faydalı olduğunu gösteren hiçbir çalışma yok, tam tersine bunlara eleştiri var bu gelip geçici bir modadır diye.

CELİL GÖÇER (Tokat) – Glütensiz beslenmenin sağlığa zararları konusunda -yani karşılaştırmaları- faydası yok ama zararlı olma, anemi gelişmiş mi?

PROF. DR. MAHİR TURHAN – Glütensiz beslenmenin de zararlı olduğunu gösteren bir çalışma yok. Glütensiz beslenebilir insanlar ama insanları şöyle kandırmayalım...

CELİL GÖÇER (Tokat) – Meta analiz var mı bildiğiniz glütensiz diyetle ilgili?

PROF. DR. MAHİR TURHAN – Var ama bizim yaptığımız yok yani. Türkiye’de yok, dünyadakilerden söz ediyorum.

CELİL GÖÇER (Tokat) – Pekâlâ.

Teşekkür ediyorum.

BAŞKAN – Teşekkür ediyorum.

Evet, Nihat Bey...

3.- *Gıda, Tarım ve Hayvancılık Bakanlığı Müsteşar Yardımcısı Nihat Pakdil’in, etiketleme mevzuatının AB mevzuatıyla uyumlu olduğu, birincil üretimde destekledikleri bitkilerle ilgili 21 ürün grubu olduğu, talep olması hâlinde AR-GE desteği verebilecekleri hakkında sunumu*

GIDA, TARIM VE HAYVANCILIK BAKANLIĞI MÜSTEŞAR YARDIMCISI NİHAT PAKDİL – Teşekkür ederim Sayın Başkan.

Ben de sayın vekillerimize, misafirlerinize ve sunum yapan arkadaşlara saygılar sunarak sözlerime başlamak istiyorum.

Tabii, bir gıda maddesi söz konusu. Dolayısıyla bizim bakanlığımızı ilgilendiriyor. Hangi boyutlarıyla? Bir, birincil üretim sebebiyle. Tabii, gıda tarlada bahçede üretilen herhangi bir bitkiden elde edilen birincil ürünün daha sonra işlenmesiyle elde edilecek ürünlerden bahsediyoruz. Tabii ki ikincil aşaması da yine bizimle ilgili. Buna yönelik olarak bizim etiketleme mevzuatımızda bir şey var ki Avrupa Birliği mevzuatıyla uyumlu olan bir mevzuat.

Hocam bahsetti işte 20 mg/kg olursa bu glütenlidir diye ama uluslararası mevzuatta, Avrupa Birliği mevzuatı da bunu öngörüyor. Bizim de uyum çerçevesinde bire bir uyumlaştırmak durumunda olduğumuz bir mevzuat ve şu anda da bire bir uyumlu durumda.

Tabii, bu mevzuatın içerisinde neler öngörülüyor? İşte bileşenler listesi olmak durumunda içindekiler ve bunların tüketici tarafından fark edilir bir şekilde gerek punto gerek diğer şekillerle mutlaka vurgulanması, kolayca görülebilir olması mecburiyeti var. Ve ürünlerin içerisinde bir şekilde bulaşma ihtimali varsa ona da bir cevaz var. Bunu söylüyorsunuz ya bulaşan var diye. Eğer ürününden o yönde bir şüphesi olan birisi varsa ürüne, ambalajına, etiketine “glüten içerebilir”, “buğday unu içerebilir” gibi ifadeleri de yazmak durumunda.

Tabii, mevzuatın bir şeyi de var. Şu anda yüzde yüz uygulamada olan değil, bir geçiş süresi söz konusu. Ama bu işin üretimini yapan firmalar, şahıslar, her kim ise bunu yazmasının önünde bir engel yok. Bu ifadeleri şu anda rahatlıkla kullanabilirler ama en son işte kafe, restoran gibi yerleri de dikkate aldığımızda bununla ilgili bir süre var. 2019’un sonu itibarıyla artık herkes bu mevzuata da uymak durumunda, yapması gereken ikazları yapmak durumunda.

İşte, hocam bahsetti glütensiz, glüten içermez, glüten yoktur, 20 mg/kg, 100 mg/kg vesaire gibi hususlar. Oralara daha fazla vakit ayırmaya gerek yok.

Ayrıca, şu tip ifadeleri de kullanabiliyor mevzuat bunu da öngörüyor, “Çölyak hastaları, glüten toleransı olan bireyler için uygundur.”, “Çölyak hastaları, glüten toleransı olan bireyler için özel olarak formüle edilmiştir.” gibi imkânları da ambalajda, etikette mevzuat yapılabileceğini, yapılması gerektiğini söylüyor.

Bir de şu var: Glüten içermeyen bir üründe “Bu glüten içermez.” demesini biz tavsiye etmiyoruz. Süt, et glüten içermez. Zaten glüten içermiyor ki bunun için ayrıca bir şey belirtmeye gerek yok. Bu işin muhatapları da çölyaklı olan bireyler de bu işi zaten biliyorlar. Dolayısıyla, kategorize edilmiş, tabulaştırılmış hususlarda da tablolar vardır. O da zaten belli. Ona göre de hangisi glütenlidir, hangisi

glütensizdir, neye dikkat edilecek falan gibi şöyle hazırlanmış bir tablo da var. Serbest olan, riskli olan ya da yasak olanlar gibi bu hususlar da belirtildiği için ayrıca sütte glüten yoktur... Yok zaten. Dolayısıyla, kimsenin öyle bir mecburiyeti yok, yazmasına da gerek yok.

Tabii, burada bebek mamaları, devam mamaları gibi hususlarla ilgili özel durumlar da var. Onların da belli bir döneme kadar zaten bunu içermemesi gerekiyor. Her türlü bebek maması ve devam maması bundan arı olmak durumunda. O da mevzuatta belirtiliyor. Ama daha sonraki çağlarda, dört, altı ay döneminde falan şey yapanlar ilgili de yine “glüten içerir” ya da “içermez” gibi ifadelerin belirtilmesi gerekiyor.

Bu konuyla ilgili bir süreç içerisindeyiz. Biz de bu konuda eğitim yapmak durumundayız. Başladık ve ilgililerin eğitilmesi noktasında gerek toplumun, bireylerin gerekse özellikle de sanayicinin.

Bu açıdan baktığımızda, birincil üretim noktasında baktığımızda, bizim 21 ürün grubumuz var birincil üretimde desteklediğimiz bitkilerle ilgili. Şu anda Tarımda Yeniden Yapılandırma ve Destekleme Kurulunun kararıyla belirlenmiş olan 21 ürün grubu var. Onların içerisinde olan ürünler var ama bunun dışında şu ürünlerin tarımının, ekiminin, dikiminin yapılması durumu söz konusu olabilir. O konuyu not ettik. Ben ilgili genel müdürle de biraz önce mesajlaştım. İnşallah onu bir değerlendirelim biz. Biraz önce karabuğday, Mehmet Ali Bey’in bir kısım ifadeleri de oldu, bunların dışında olan desteklenebilecek ki bu konuda tek başına Tarım Bakanlığı olarak biz yetkili değiliz, bizim dışımızda yine o kurulun üyesi olan bakanlıklar da var. Onlarla beraber almamız gereken bir husus.

Yine, bu konuya ilişkin olarak Komisyonu şöyle bir bilgilendirmek açısından söylüyorum. TÜBİTAK’a bu tip ürünlerin geliştirilmesine yönelik bir tavsiyede bulunabilir AR-GE projelerinin desteklenmesi noktasında.

Yine, bizim AR-GE desteklerimiz var. İster kişisel olarak ister firma olarak ya da üniversite olarak müracaat edildiğinde bunu da biz değerlendirmeye alacağız, kapsama ki... İşte bir kısmını sizin vermek kaydıyla ki üniversitelere o konuda farklı uygulamamız var ve diyoruz ki: Projenin desteğinin bir kısmını siz verin, bir kısmını hibe olarak Bakanlık olarak biz verelim ama üniversite bunun biraz dışında, istisna durum var, ille de yarısını siz verin demiyoruz. Bunu da kapsama alıp yani bu tip ürün geliştirmek isteyen, AR-GE yapmak isteyenler not olarak aldım, ben ilgili komisyona söyleyeceğim. 2018’den itibaren çıkacağımız duyuruda bunların da olması... Gerek sanayiden gerekse üniversitelerimizden böyle bir talep olması durumunda destek verebiliriz, AR-GE desteği verebiliriz.

Ayrıca Tarımsal ve Kırsal Kalkınmayı Destekleme Kurumu marifetiyle verdiğimiz destekler var. Yani unlu mamuller, buğday, vesaire falan buna yönelik bir grubumuz var. Eğer spesifik olarak bu ürünü yapmak isteyenler... Ben onu kuruma iletirim. Belki o tip projelerin bir tek sadece glütensiz olarak ürün üretmek maksadıyla... Çünkü aynı makineleri -değil mi hocam- normal üretim için de kullanabilir, glütensiz üretim için de kullanabilir. Eğer firma diyorsa ki ben sadece bunu glütensiz olarak üretmek istiyorum, onun projesinin değerlendirmesini de artı bir puan olarak verilerek belki biraz daha projenin desteklenmesinin öne çıkması için bir ayrıcalık, pozitif ayrımcılık yapılabilir. Böyle de bir imkân var ki yüzde 65’e kadar çıkan bir destekleme miktarı, oranı söz konusu.

Tabii denetim, laboratuvar boyutu itibarıyla biz sürekli bir gelişim içerisindeyiz. Bu konuya ilişkin olarak ifşa ettiğimiz bir firma ismi dahi söz konusu. O kadar da hani denetim tatmin etmeyebilir, eksik bulunabilir, eleştirilebilir ama hiç de denetimsiz gibi bir şey demek de söz konusu değil. Bizim de mutlaka yaptığımız denetimler var, analizler var. Yöntem konusunda da arkadaşlarımızla sürekli gerek bizim kendi üniversitelerimizde gerekse uluslararası kuruluşlar ya da yurt dışındaki üniversitelerle de irtibat hâlinde, metodun yenilenmesi, daha güncel olması, daha iyi sonuç veren metodların uygulanması noktasında şeyimiz var.

İşte gıda üretenlerin nasıl olduğu konusu, işte meslekten değil, gıdacı değil, vesaire falan gibi... Yani bunu konuşacak olursak sadece gıda üretenlerle ilgili değil, pek çok meslekle ilgili olarak aynı şeyleri söylemek mümkün. Ama işte biliyorsunuz bizim sorumlu yöneticilik diye bir uygulamamız var. Yaptığınız gıda hangi tür üretim ise yerine göre işte gıda mühendisi, ziraat mühendisi, kimyager, veteriner hekim gibi branşlardan bir tanesini sorumlu yönetici olarak istihdam etmek gibi bir mecburiyet de söz konusu.

Sayın Başkanım, kısaca özetlemeye çalıştım. Vaktiniz sınırlı. Beni dinlediğiniz için teşekkür ediyorum.

BAŞKAN – Allah razı olsun. Çok da iyi kullandınız zamanı.

Nihat Hocam’a soru varsa hemen alalım.

Durmuş Ali Bey, buyurun.

DURMUŞ ALİ SARIKAYA (İstanbul) – Teşekkür ediyorum Sayın Müsteşar Yardımcımız.

Siz konuşmanızı yaparken arkadan dernekten arkadaşlar da katkıda bulundular. Ben de aynı kanaattem kendileriyle. Şimdi, bu hani “Glüten içermeyeceği zaten bilinir. Onun için her ürünü işte koymak lazım değil.” dediniz. Ben kendi örneğimi vermiştim. Türk Hava Yollarına benim bunu anlatmam bir buçuk, iki yıl sürdü. Ben İstanbul’da, Ankara’da, İzmir’de bir yere gittiğim zaman işte bir şey soruyorum bir sipariş verdiğim zaman “Efendim, onun için de süt de var.” filan. Ya sütle glütenin alakası yok. “İşte içinde şu da var. “ Ya onunla da alakası yok filan. Yani bu eğitim seviyesi, bırakın hani Anadolu’daki köylerde, kasabalarda yaşayan vatandaşlarımızı, büyükşehirlerde yaşayanlarımız arasında bile maalesef çok sınırlı. Dolayısıyla bu “Glüten içermez” ifadesinin mutlaka çok ciddi bir şekilde yer alması gerekiyor. Hani dediniz ya “Zaten sütte, ette, şunda bunda yoktur, onlara gerekmez.” İnanın gerekiyor. (Katılımcılardan “Gerekir, hepsine gerekir.” sesleri)

BİR KATILIMCI – Bunu alanda yaşayan aileler olarak biz bire bir yaşıyoruz.

GIDA, TARIM VE HAYVANCILIK BAKANLIĞI MÜSTEŞAR YARDIMCISI NİHAT PAKDİL – Bir karışım üründen, sütlü üründen bahsetmiyorum. Mesela bir yoğurtta gerekir mi?

BİR KATILIMCI – Gerekıyor Sayın Müsteşarım.

DURMUŞ ALİ SARIKAYA (İstanbul) – Dün akşam bir mühendis arkadaş “İncirde glüten var mı?” diye sordu. İncirden bahsediyoruz, süt değil.

GIDA, TARIM VE HAYVANCILIK BAKANLIĞI MÜSTEŞAR YARDIMCISI NİHAT PAKDİL – Şimdi şöyle bir şey var Sayın Vekilim: Bu konuda sanki bunun biraz artı bir değermiş gibi kullanılması gibi bir durum söz konusu olabilir. Zaten glütensiz olan bir ürün. Efendim glütensiz diyorsunuz. E bu artıymış gibi. Artı değil, zaten normali bu, doğası bu bunun. Ondan sonra bu sefer yazmadınız, bir başkası glütensiz bir ürün, yazmamış, sanki o glütenliymiş gibi diğerinin algılanmasına sebep olabilir.

(Katılımcıların karşılıklı konuşmaları)

BİR KATILIMCI – Piyasada bu şekilde yoğurtlarda var zaten mesela. Her yoğurdun içinde glüten yoktur anlamına gelmiyor. Olanlar da...

GIDA, TARIM VE HAYVANCILIK BAKANLIĞI MÜSTEŞAR YARDIMCISI NİHAT PAKDİL – O zaman şu var, şimdi şudur alerjen. Yani onun glütenli olanı glütenli yazması lazım. Eğer glüten kullanılmışsa yoğurtta, özel, farklı bir yoğurtsa onu yazması lazım. Yani normalde düşündüğünüz zaman zaten odur. Eğer glüten koymuşsa onu yazması lazım. O mecbur zaten. Onun mecburiyeti var.

(Katılımcıların karşılıklı konuşmaları)

BAŞKAN – Arkadaşlar, bir araya girmek istiyorum. Şimdi, gelişigüzel karşılıklı konuşmaları, mesela sizin konuşmaları biz kayda alamıyoruz. Onun için eğer konuşacaksınız söz isteyin, burada herkes konuşur. Kimseye söz vermemek gibi bir durumumuz yok. O açıdan lütfen daha sonra şey yapalım.

Arkadaşlar, şöyle bir yöntem uygulayacağız: Nazmiye Hanım'ı da dinledikten sonra sorularınız varsa o zaman sorabilirsiniz.

O açıdan ben şimdi burada Nazmiye Hanım'a söz vermek istiyorum.

Çölyak Yaşam Derneği Başkanı Nazmiye Hanım, buyurun, söz sizde.

Süreniz yirmi dakika.

Zaten ikide bizim Meclis açılacak, onun için ikiye kadar da bitirmemiz lazım.

Yirmi dakikalık sürenizi başlatıyoruz.

Erken bitirirseniz teşekkür ederiz, erken bitirmezseniz saygı duyarız.

Buyurun efendim.

4.- Çölyakla Yaşam Derneği Başkanı Oya Özden'in, ürünlerin etiketlenmesi, çölyakla ilgili derneklerin desteklenmesi, çölyak taramalarının yapılması gerektiği hakkında sunumu

ÇÖLYAKLA YAŞAM DERNEĞİ BAŞKANI OYA ÖZDEN – Teşekkür ederim.

Sayın Başkan, Meclis üyeleri, değerli konuklar ve sevgili arkadaşlarım; ben ufak tefek başlıklar notlarımda var, onları detaylandırmak istiyorum ama

Nihat Bey, yeri gelmişken, ilk sizden sonra söz aldığımı için şunu söylemek istiyorum. Örneğin biz her baharatı kullanamıyoruz. Şimdi doğası gereği bir kırmızı pul biberde glüten yoktur ama kırmızı pul biber kurutulmuş sebzenin olduğu yerde paketleniyorsa bizim için bulaş riski vardır. Biz o yüzden her birini tek tek, hangisinin baharatı, kimin yoğurdu, kimin diye biraz maalesef marka bağımlısı olmaya başladık. Bu üzücü bir durum ama sanıyorum üzerindeki etiketlemeyle biz bu işi kökten çözebileceğiz gibi. Bunun size tabii artı yükü var, bunu biliyorum. Ama biz gerçekten bir marka bağımlısı olarak yaşamak zorunda kalıyoruz çünkü ancak bu şekilde şu anda piyasadaki mevcut ürünleri tüketebiliyor çölyaklılar. Bunu kısacık not olarak sizinle paylaşmak istedim. Ben yirmi dört sene önce tanı almış bir çölyaklıyım ama burada on altı senedir gönüllü çalışan bir dernek başkanı olarak ve arkadaşlarımın onlarla birlikte aynı fikri paylaşarak kısaca konu başlıklarını konuşmak istiyorum. Bir kere derneklerin bu kadar konu konuşulduktan sonra aslında biraz joker anlamında görev yaptığını düşünüyorum çünkü bize hekimler tanı verdikten sonra, hasta tanı aldıktan sonra ilk önce derneğine geliyor. Dernek de işin sosyal, psikolojik yaşam şeklini konuşuyor. Biz bir açıdan hekimlerle temas hâlindeyiz. Üniversitelerle temas hâlindeyiz. Siz değerli kamu ve yönetim, devletle iş birliği içindeyiz. Firmaların, AR-GE çalışmalarının içindeyiz. İthalat, vergi, vesaire onların bize yansımalarından dolayı SGK uzmanları ve işin mali boyutuyla bir aradayız. Sonuç olarak biz işi sosyal sorumluluk projesi olarak hiçbir maddi beklentimiz olmadan, gönüllü olarak yürütüyoruz ama sanıyoruz -sizin de değer verdiğiniz gibi, teşekkür ediyoruz- biz bu noktada biraz joker vazifesi görüyoruz çünkü ülkemizde, Mahir Hocamın da belirttiği gibi gerçekten bizler için yapılan ürünler pahalı, ithaller çok pahalı, herkesin ulaşamayacağı ve birçok insanın birçok yerde görüp de alamayacağı ürünler olduğu zaman konu bizim için başarısızlık oluyor çünkü biz istiyoruz, diliyoruz ki Türkiye'nin her tarafındaki en ücra köşedeki çölyaklıyla bile glütensiz ürünün kaliteli, uygun fiyatlı ve ulaşılabilir olmasını sağlamak. Bence ana sorun buradan

kaynaklanıyor. Bu anlamda da derneklere çok görev düşüyor ve biz inanın, Türkiye’de 28 çölyak derneği var, herkes birbiriyle yarışırasına çalışıyor, gayet güzel işler yapıyoruz ama bizim, –ana başlık, söylemek istediğim şey- dernekler olarak mutlaka desteğe ihtiyacımız olduğudur.

Onun dışında, çölyaklı çocukların -özellikle bu konuyu çok önemsiyoruz- onların, hem yetişkin hem çölyaklı tüm çölyaklıların sosyal alanlara ihtiyacı olduğu kanısındayız, bunu da her bölgede yapmak için çabamız var. Çünkü Türkiye’de 28 derneğimiz var ama Türkiye’deki il sayısını düşününce derneklerin olmadığı birçok il var, onun için de oradaki insanların mağdur olduğunu düşünüyoruz.

Onun dışında, hocalarım bahsettiler, değerli yöneticiler de bahsettiler, çölyaklı sayımızı bilmiyoruz. Bundan birkaç sene önce Ankara’da sağlık işlerinin yaptığı bir çalışmaya davetliydim ve tam bir tarama çalışması başlayacaktı ki ne yazık ki sonra yönetimle birtakım aksamalar oldu ve kaldı. Aslında, o zaman planlanan güzel bir çalışmaydı, Türkiye’de 7 bölgeden 3’er taneden 21 tane laboratuvar kurulup sadece çölyak taramasının yapılması konuşuldu; 22 profesör katıldı toplantıya, dernek olarak da biz oradaydık, dediler ki. “Hangi grupları tarayalım ve nasıl bir çözüm bulalım?” diye iyi bir noktaya gelinmişti. Bence çok büyük bir eksiğimiz bu. Çünkü hepinizin bildiği gibi, çölyaklılar zamanında teşhis alamazlarsa... Ki ben kendi adıma söyleyeyim, ben 32 yaşında tanı aldım, yirmi dört senedir diyet yapıyorum, benim gibi on sene, on beş sene, belki hayatının önemli bir bölümünde tanı almak için uğraşan onlarca, binlerce çölyaklı var. Bu insanlar hayatlarının büyük bir kısmını ileride başka ek hastalıklarla birlikte idame ettiriyorlar. Örneğin, benim başka bir sistemik rahatsızlığım daha var, sırf geç tanı yüzünden. Çok şükür, çocuklarda bu tanı pek atlanmıyor şu anda fakat yetişkinlerde çok atlandığını düşünüyoruz. Zaten bizim yaptığımız o çalıştayda da katılan hekimlerimiz hep yetişkin gastroenterologlardı. Sağlıklı çocuk taramasının az çok yapıldığı, 20.910 çocuğun tarandığı, pediatri gastroenterologlarının yaptığı üniversite çalışmasında 212’de 1 sağlıklı çocukta çölyak görülme sıklığı var ve hiçbir sıkıntısı olmadan taranan çocuklarda. Bu çok önemli bir rakam, biz bu oranın yetişkinlerde de epey olduğunu düşünüyoruz fakat ne yazık ki bazı doktorlarımız “Bu yaştan sonra çölyak olmaz.” deyip konuyu atlayabiliyorlar. Bu da bizim için çok önemli bir parametre diye düşünüyorum. Bence, bu taramadan sonra tespitlere göre bölgesel olarak eğitim toplantılarının yapılması lazım, ailelerin bilgilendirilmesi lazım. Ben hep eğitimden yanayım. Eğitim deyince çok bambaşka bir parametre çıkıyor karşımıza. Çölyaklı çocukların, yetişkinlerin, üniversite öğrencilerinin çok büyük zorlukları var.

Başkanım, dilerseniz ben konuşmamı burada noktalayayım. Ben bir iki ana başlıktan bu şekilde bahsedip vaktinizi fazla almayayım istedim.

İzninizle, eğitim konusunda Salih Başkanım hem çölyaklı hem öğretmen hem çölyaklı babası, onun sizlere hazırladığı bir sunum var, onu paylaşmak istiyoruz.

Teşekkür ediyorum, saygılar sunarım.

BAŞKAN – Salih Bey, buyurun.

5.- *Elâzığ Çölyak Derneği Başkanı Salih Yenisu’nun, çölyak hastalarının sağlık raporları, okullarda yaşadıkları sorunlar ile YÖK’ün ve halk eğitim müdürlüklerinin çölyak hastalarına ilişkin düzenleme yapması gerektiği hakkında sunumu*

ELÂZİĞ ÇÖLYAK DERNEĞİ BAŞKANI SALİH YENİSU – Sayın Başkanım, vekillerim, çok değerli arkadaşlarım –yoldaşlarım diyeyim- ve misafirlerimiz; bence çölyakın temel sebebi Türkiye’de biraz da eğitimsizlikten gelmektedir. Neden? Diyetine uymayanların sayısı çok önemli, hasta olduğunu

saklayanlar var, utanıyorlar, bunlar çok önemli, özellikle benim kendi bölgemde, Doğu Anadolu ve Güneydoğu Anadolu Bölgelerinde maddi imkânsızlık yüzünden çocuklarını okula gönderemeyenler var, eğitimi olmadığından teşhis alıp bir daha kontrole gitmeyenler var.

Mahir Hocam dedi ki: “Raporu bir defa almaya gerek yok, ömür boyu zaten...” Ben ona katılmıyorum, en azından dört senede bir, hiç değilse üç senede bir rapor yenilensin çünkü bir defa hastaneye gelmiş olsun, kendini görmüş olsun. Eğitim olmadığı için, şehrinde de hastane olmadığı için ya da ilçesinde uygun hastane olmadığı için o kişi bir daha hastaneye gelmemektedir. Bu da bence düşünülmesi gereken bir konudur.

Diyetine uymadığı ya da beslenme zorluğu çektiği için eğitimde geri kalan öğrencilerin de eğitimle tekrar kazanılması gerektiğini düşünüyorum. Bunu nasıl yapabiliriz? İlkokuldan, hatta ana sınıfından başlayarak kademeli olarak üniversitenin sonuna kadar eğitimin içerisine çölyakı sokmak zorundayız. Tabii, bence bencil olmayalım, bunun içine PKU gibi, obezite gibi, diyabet gibi unsurları da hep beraber değerlendirmek gerekiyor. Örneğin, hayat bilgisi dersi ilkokulda ilk üç sene okutuluyor. Burada çocuğa çölyakı hastalık olarak değil de bir yaşam biçimi olarak sunmak gerekiyor. Yanındaki sırada oturan çocuğu bir hasta olarak görmesin, obje olarak onu hasta olarak görmesin, onu bir yaşam biçimi olarak görsün, onu o şekilde kazansın, o şekilde kavrasın. Zaten eğitimde çölyakı kısa vadede, orta vadede, uzun vadede çok güzel değerlendirebiliriz, aşabiliriz. Kısa vadede beş sene içerisinde -ana sınıfı ve ilkokul olarak ilk beş sene içerisinde- Türkiye’de nereden baksanız beşte 1’ine çölyakı tanıtmış oluyoruz, ilk beş senede. Ortaokulda dört sene diyoruz, daha sonra lise, ortaöğretim dört sene yani toplamda on üç yıl içerisinde, hemen bugünden başlarsak yani önümüzdeki eğitim sezonundan başlarsak, on üç yıl içerisinde Türkiye’deki bütün bireyler çölyakı tanımış olacaktır. Çölyakı ilk başta yaşam biçimi, sonra hastalığıyla beraber değerlendirip artık bunları kanıksayacaktır. Nasıl olur bunlar? Örneğin, hayat bilgisi dersinde 1, 2 ve 3’üncü sınıf öğrencilerine çölyak yaşam biçimi verilir, 4’üncü sınıfta fen bilimleri dersinde ise çölyakın glüten kavramına giriş yapmış oluruz. Hem çölyakın yaşam biçimini öğrenmiş olur hem de “ince bağırsak” ve “glüten” kavramını öğrenmiş olur. Ortaokul fen bilimleri dersinde biraz daha üst kısma geçer ama bunları derslerde bir alıntı olarak değil, biz bunu müfredatta kazanım olarak vermeliyiz. Kazanım olarak verirsek zaten çocuklar bunları ders olarak göreceği için hiçbir sıkıntı kalmayacaktır. Liseye geçtiğimiz zaman, biyoloji dersinde, özellikle Anadolu ve fen liselerinde artık -daha böyle- ince bağırsağın bir emilim, bir sindirimle görevli olduğunu, artık hastalık olduğunu, çölyak yaşam biçimine sahip bireylerin bu yaşam diyetini uygulamadığı zaman çeşitli hastalıklara da yakalanabileceğini kavratmak gerekiyor. Bunun artısını, özellikle meslek liselerine, turizm meslek liselerine... Aşçılık okullarındaysa artık çölyakın hastalık yanında bir sunum olayını da öğrenmesi gerekiyor. Nedir? Aşçılık okulunda okuyan bir aşçı mutfakta çölyaklı bir bireye nasıl bir mutfakta nasıl hazırlanması gerektiğini lisede öğrenecektir, işin başında öğrenecektir. Turizm meslek lisesinde olan bir öğrenci, bir garson ya da servis yapan bir öğrenci bunu sunum yaparken çapraz bulaşmayı lisede öğrenecektir ama bunu uygulamalı öğrenecektir. Zaten meslek liselerimiz, aşçılık okullarımız uygulama alanında çok güzel başarılar elde ettiği için bunu da çok kısa bir sürede aşacaktır.

Dediğim gibi, gelecek eğitim-öğretim sezonunda bunu müfredatta koyarsak on üç sene içerisinde biz çölyakı bütün Türkiye’ye tanıtmış oluruz ve bu, dünyada da bir ilk olur, inşallah da bizim Komisyonumuza nasip olur. Yani ben bundan da ümitliyim bir öğretmen olarak. Çünkü dört buçuk yıldır kızım çölyaklı, altı yıldır da ben çölyaklıyım, çok şükür, kızıma bir duygudaş oldum, kızıma bir paydaş oldum, çok güzel insanlar tanımış oldum, sizleri de tanımış olduk bu sayede.

Peki, okullarda çölyaklı öğrenci haritası çıkarılması... Çok kolaydır. Bugün Başkanımız Eğitim Teknolojileri Genel Müdürlüğüne bir yazı yazarsa e-okul sistemine “çölyak” ibaresini koyduğu zaman, daha biz bu Çölyak Komisyonunu bitirmeden Türkiye’deki bütün öğrenci sayılarını elde etmiş olabiliriz yani Türkiye’de öğrenci haritasını çıkarmış oluruz. Zaten öğrenci haritasını çıkardığımız zaman, otomatikman Türkiye’deki çölyaklıların hangi bölgelerde yoğunlaştığını da bulmuş oluruz. Zaten büyük ihtimalle Doğu Anadolu ve Güneydoğu Anadolu’da bu çok olacaktı çünkü genetik bir hastalık diyorsak, akraba evliliklerinin de çok olduğu yönleri düşünürsek Doğu ve Güneydoğu Anadolu’da çölyaklıların gerçekten, inanamayacağımız rakamlarda çıkacağını görebileceksiniz.

Benim okulumda, ben dâhil 8 çölyaklı varız, 7 öğrenci, 1 de ben 8 çölyaklıyız ve çocukların hiçbir ürünü kantinde satılmamaktadır, benim zorumla ürün bulunmaktadır. Bunlara da değineceğiz.

Bir toplumun kanayan yarası maalesef –hepimiz anneyiz, babayız- sevgievlerinde kimsesiz çocuklara genel bir tarama yapılması gerekir. Sevgievlerinde maalesef çölyaklı çocuklarımız varsa bunlar şu anda diyetlerine uymamaktadırlar, en azından hepsine tarama yapıldığı zaman o çocukları belli bir bölgede, belli bir yerde toplayıp belirli bir mutfak sayesinde çocuklarımızın en azından diyetlerine uymalarını sağlayabiliriz. Buna lütfen duyarlı olalım, bu çok önemlidir, o çocuklar hepimizin çocuğu.

Okullarda çölyaklı öğrencilerin beslenme zorluğu. Kızım 9’uncu sınıfa gitmektedir şu anda. İlkokul ve ortaokulda birazcık çocuklarla baş edebiliyoruz çünkü beslenmesini evden götürüyor. Çocuğun en zor olduğu zaman maalesef 9 ile 12’nci sınıf arasındır, ergen olduğu zamandır. Çocuk evden beslenme götürmeye utanıyor artık. Kızım şimdiye kadar diyetine hiçbir zaman uymazlık etmemiştir, evden beslenmesini çok rahat götürmüştür ama bu sene liseye başladığı için çocukta artık bir utanma duygusu başlamıştır ve en zorlu dönem. Neden? Sabah sekizde gidiyor, akşam dörtte çıkıyor, bu çocuk ne yiyecek? Kalorisini nasıl sağlayacak? Dedik ya, beslenme zekâyla orantılıdır, beslenmeyi düzgün yaparsak beslenme o çocuğun zekâsını da artıracaktır. Bunun gibi binlerce çocuk okulda beslenmeden geri kalırsa maalesef eğitiminden de geri kalacaktır. Gerekli kaloriyi alabilmesi için bunu nasıl aşabiliriz? Sayın Başkanım, inşallah, bu e-okul sistemine çölyaklı öğrencilerin çölyak ibaresini yazdırabilirsek Millî Eğitim Bakanlığı millî eğitim müdürlüklerine yazı gönderir, millî eğitim müdürlükleri okullara zaten direkt bilgisayardan yazı gönderiyor, sınıf öğretmenleri hemen bir hafta içerisinde e-okul sistemine sınıfındaki çölyaklı öğrencileri işler. Yani bir hafta içerisinde bütün çölyaklı öğrencilerin haritasını çıkarmış oluruz. Biz kendi şehrimizde, tamam, yapıyoruz; il sağlık müdürlüğümüz sağ olsun il hıfzıssıhha kurulundan karar çıkarttırdı, okul kantinlerinde çölyaklı öğrencilere, PKU’lu öğrencilere, diyabetli öğrencilere ürün satışına izin verdirdi yani yazı yazarak o konuyu aştık. Tek tek okulları gezdik, hangi okulda çölyaklı öğrenci varsa ya da PKU’lu, diyabetli öğrenci varsa ona göre ürün satışına başlandı ama bunun bütün Türkiye’de olması lazım. Şöyle düşünün: Dört ay öncesine kadar, mayıs ayında biz bir etkinlik yaptık, etkinliğimizin amacı şuydu: Tunceli, Muş ve Bingöl’de büyük market zinciri olmadığı için glutensiz ürün satan market yoktu ve orada yerel marketleri özendirdik, firmalarla buluşturduk, ürün satışına başlandı. Evet, Türkiye’nin bir gerçeği; Bingöl, Muş ve Tunceli’de ürün satışı yapan market yoktu. İnsanlar nasıl besleniyorlar? Çölyakı zaten bilmiyor, eğitim yok, sadece ana ürün... Yani diyor ki: “Ben ekmek yemiyorum, makarna yemiyorum, simit yemiyorum, bitti, ben diyeteye başlıyorum, tamam, ben diyetimi yapıyorum.” Mısır alıp buğday değirmeninde çekiyor, o mısır ununu kullanıyor. Biz zaten burada onu şikâyet ediyoruz, olduğu gibi, o çölyak, o gluten oraya bulaşmış oluyor. Mahir Hocam burada oranları söyledi. Keşke iki bardak suyla kalsa. Yani tamamen glutenli beslenmiş oluyor. Bu da aslında eğitimden kaynaklanıyor işte. Ben eğitimci gözüyle bakıyorum ve çok kısa vadede çok güzel çözümler de elde edebiliriz.

Çok özür dilerim, bir de çölyaklı öğrencilerin adrese yakın okula kaydı. Biz kaynaştırma yoluyla çocuklarımızı liselere kayıt yaptırabiliyoruz. Bu sene 173'e yakın öğrenciyi kayıt yaptırdık Türkiye genelinde. Hakları vardı, daha önceden verilen mevzuat var ama çocuklarımıza kaynaştırma raporunu almaya ne gerek var? Zaten süregelen hastalık diyoruz, ömür boyu bu hastalık var. Bu çocuk bu engel raporunu gönderdiyse bu çocuğun TEOG sınavına girmesine gerek yok zaten. Yani en üst düzey okulu da kazansa, en alt düzey okulu da kazansa bu çocuk evinin yakınında okumak zorunda çünkü öğlen eve gelip beslenmek zorunda. Yani Elâzığ küçük bir yer, tamam, başından sonuna 10 kilometre, yemeğini götürürsün ama Ankara'daki bir öğrenciyi düşünün, Aydınlikevler'den çok daha uzak bir semte bir çocuğun yemeği problem, anne baba nasıl götürecektir, çocuk nasıl getirecek, götürecektir? Yani bunlar sadece küçük yönetmeliklerle –kanuna da gerek yok- çok rahat çözülebilecektir. YÖK de aynı şekilde. Buradan örnek vereyim: Ankara'da oturan bir bayan, kızı İnönü Üniversitesi Hukuk Fakültesini kazandı, çölyaklı olduğu için Ankara Hukuk Fakültesine gönderdik, yönlendirdik, ders programları uyduğu için misafir öğrenci olarak Ankara Hukuk Fakültesine geçti. Dört sene burada okuyacak, bir sene daha İnönü Üniversitesinde okuyup derslerini tamamlayacak, ders farkı olduğundan dolayı. Ama bu, iki üniversitenin karşılıklı –rektöründen değil- oradaki sağlık daire başkanının bilincinden kaynaklandı yani iyi niyetten kaynaklandı. Biz telefon açtık, çölyakı tanıttık ve bunlar bir buçuk iki ay sürdü, sadece bir imzaydı. Kötü değil, hukuk okuyacak bir öğrenci. Yani göndermeyecek, ailesi göndermeyecek ve annesi de burada YÖK'te çalışıyor işin garibi.

Öğretmenlerin hizmet içi eğitimle eğitilmesi. Bu çok önemli, özellikle, ana sınıfı ve sınıf öğretmenleri için, kendim için söylüyorum. Çocukların beslenme problemleriyle ilgilenebilmeleri, çapraz bulaşmayla ilgilenebilmeleri. Çölyakı çok güzel anlatabilmek temel eğitimden geçer. Bunun da kolay bir yolu var, il sağlık müdürlüğümüz her yıl diş florür, ağız ve diş sağlığı semineri yapmaktadır, obezite semineri yapmaktadır. Bunların yanına çölyak, PKU ve diyabeti de eklersek bu sorunu üç sene içerisinde aşmış oluruz, bütün öğretmenler bilinçlenmiş olur. Üç senede ağız ve diş sağlığını tanıtabildiysek öğretmenlere üç senede çölyakı da tanıtabiliriz, çok kolay bir yolla.

YÖK'te çölyak, Yükseköğretim Kurumunda çölyak diyelim. İş birliğine giderek Kredi ve Yurtlar Kurumunda kalan öğrenciler için, özellikle, çölyak ve PKU'lulara özel özendirici mutfaklar hazırlatabilmesi. Bu, sosyal olarak yapılabilir. Ben şöyle söyleyeyim: Fırat Üniversitesiyle ben iftihar duyuyorum çünkü 12.800 öğrenciye günlük yemek çıkmakta, sağ olsun, sağlık daire başkanımız çok güzel bir çalışma yaptı. Yaptığı tek şey şu, glütteni ihaleye aldı, dedi ki: "Gelen, ihaleye giren ürünlerim glütensiz olacak." Yani makarna ve bakliyatı bahsetmiyorum. Salçadan bahsediyorum, baharattan bahsediyorum, yoğurttan bahsediyorum, süttten bahsediyorum, ayrandan bahsediyorum. Onların analiz raporlarında glüten aranıyor. Otomatikman, bizim liste diye tabir ettiğimiz listelerde hiç olmayan markalarda bile glüten olmadığını görüyoruz çünkü yerel firma. Elâzığ'a ait bir salça firması girmiş, ihaleyi kazanmış girmiş. Bu ne demek? 12.800 öğrenciye her gün glütensiz yemek çıkıyor.

MEHMET BABAOĞLU (Konya) – Acaba kaç çölyaklı var?

ELÂZİĞ ÇÖLYAK DERNEĞİ BAŞKANI SALİH YENİSÜ – 7 çölyaklımız vardı geçen sene, bu sene ulaşabildiğimiz, yine 7 çölyaklı devam ediyor. O çölyaklı öğrencilerimiz çıkan ana yemekten iki tanesini rahatlıkla yiyebilmekte ve sağ olsun üniversitemiz onlardan ücret almıyor. Yani bu da güzel bir davranış, sosyal bir davranış. İnşallah, bunu bütün üniversitelere yayabiliriz. Hatta, bunu üniversitelere değil, öğrenci yurdu olan bütün kurumlarda -devlet daireleri de dâhil- glüten şartını koyarsak en azından, insanların yiyebileceği bir çeşit yemek olmuş olur yani bu, çalışanlar için de düşünebiliriz. Tabii, ilerleyen günlerde dernek başkanlarımız sağlık konusunda da anlatacaklar size bunun ne kadar önemli olduğunu.

En son halk eğitim müdürlüklerine gelmekteyiz. Halk eğitim müdürlükleri güzel şeyler yapmakta, dikeş nakıştan folklorla kadar her şeyi yapmaktadır ama artık Türkiye'nin bir gerçeği de beslenmedir, beslenme çeşitliliğimiz var. Halk eğitim mutlaka bünyesinde çölyak merkezleri kurmak zorundadır, buna PKU, diyabetliler de dâhil edilebilir ve böylece, eğitimler vermelidir. Kimlere? Annelere vermelidir, çölyaklı çocuğu olan çölyak annelerine eğitimler verilebilir. Neden? Mutfak eğitimi verdiğiniz zaman... Mahir Hocam dedi ki... Çok özür dilerim, Ankara Halk Ekmekini ekmeğini –parantez içinde söyleyeyim- alın, götürün şu Güvenpark'ta kuşlara atın, güvercinler yemez, test edilmiştir. Yani alın, götürün kuşlar onu yemez, lezzet olarak o kadar kötü. Annelerimiz çok güzel şeyler, harikalar yaratır ama yeter ki bunun eğitimi verilsin. Bu da halk eğitimi yani halkı eğitelim diyoruz, sosyal devletiz. Ben sosyal devlet olarak sizleri eleştirmiyorum çünkü biz farkındalığımızı daha yeni oluşturduk. Ha, bu Komisyon bittikten sonra siz bunları yapmazsanız biz o zaman eleştireceğiz sizi. O zaman -çok özür dilerim, benim kızım var- diyeceğim ki: Bu Komisyonun üyeleri hakkımızı yedi, benim kızımın geleceğini çaldı. Ben açık ve net bir şekilde söyleyeyim. Ama bu, dernek başkanlarımızın, 28 dernek başkanımızın bir senedir kurumsallaşarak profesyonel olarak çalıştığımız her şeyi inşallah dinleyeceksiniz, bunları yaptığınız zaman da inanın ki dünya tarihinde ilk de siz olacaksınız. Onlarca yıl sonra da insanlar sizleri anacaklar, bizleri değil, bu Komisyon üyelerini anacaklar, 15 milletvekilini hakkıyla anacaklar çünkü çok önemli şeyler yapacaksınız. Nedenini de söyleyeyim: Ben burada bitirdim eğitimle ilgili kısmı. Bence gluten aşırn bir projesidir, çok büyük yaralar da getirebilir ülkemize çünkü gluten sadece çölyak hastalarında değil diyetine uymayan insanlarda ileride çok büyük hastalıklara yol açması demektir. SGK'mız buna dünya kadar para ödeyecektir. Biz bir tek çölyakı değil, inanın ki bundan yirmi sene sonrasını bulmayacak, on-on beş sene içerisinde sizler çocuk felci aşısı gibi herkese çölyak aşısı yaptırmak zorunda kalacaksınız, bunun aşısı da çıkacak. Hastalık geçmeyecek belki ama bir dünya para da buna ödeyeceğiz. İnşallah, devletimiz bu konuda şimdiden önlemini alacaktır.

Ben çok teşekkür ederim. Çölyakı anlattık Sayın Başkanım naçizane. Çok özür dilerim, parantez içerisinde, ben ELÂZİĞ'dan geldim, Kıbrıs Şehitleri İlkokulunda sınıf öğretmeniyim. İnşallah okulumuza sizden de, Komisyon üyelerimizden birer tane projeksiyon cihazı hediye alıp öyle gideceğim.

Teşekkür ediyorum.

BAŞKAN – Çok teşekkür ediyorum, Allah razı olsun.

ELÂZİĞ ÇÖLYAK DERNEĞİ BAŞKANI SALİH YENİSU – Sağ olun, var olun.

BAŞKAN – Milletvekili arkadaşlarımızdan Celil Bey size söz veriyorum.

Buyurun efendim.

CELİL GÖÇER (Tokat) – Ben, tabii, sivil toplum örgütlerinin bu konuya katılımını çok önemsiyorum. Biz AK PARTİ olarak her türlü sorunun çözümünde paydaş olarak sivil toplum örgütlerinin vazgeçilmez olduğunu biliyoruz çünkü sorunu yaşayan aslında onlar. Bizim görevimiz de sizin önünüzü açmak ve çözüm üretmektir. Nazmiye Hanım'a ve Salih Hocama çok teşekkür ediyorum bu bağlamda.

Çok büyük bir alan var sivil toplumun önünde yapacak. Yani bu çalışmalarınızı özellikle internet ortamına taşımanız lazım, genç nesil bilgiyi buradan alıyor, burada örgütlenmeniz lazım. Biz de sizin bu... Aynı zamanda kızınızla yaşadığınız bu duygudaşlık için de tebrik ediyorum, teşekkür ediyorum. Sadece sorunları değil, çözümleri buraya taşımış oldunuz. Tabii, ortalama baktığımızda, 1 okul başına 1 çölyak hastası, gluten hassasiyeti olan hasta veya çocuk düşüyor olabilir. O yüzden bu çözümün müfredata taşınması tabii ki farkındalık oluşturabilir ama pratikte çok zor bir şey. Onun yerine benim size önerim şu: Mesela Sağlık Bakanlığımızın sağlık okuryazarlığı anlamında önemli bir çalışması

var. Okul kantinleriyle ilgili, okul çağındaki çocukların beslenmesiyle ilgili de Halk Sağlığı Kurumu Başkanlığımızın önemli bir dairesi var, bir daire başkanlığı var. Ben Sayın Başkanımızdan Sağlık Bakanlığımızın bu konudaki çalışmalarını da Komisyona anlatması anlamında bir teklif de getiriyorum. Sizin bu çalışmalarınızı o kanaldan yürütmenizi tavsiye ederim. Biz de size bu konuda rehberlik yapalım, daha pratik sonuç alabiliriz diye düşünüyorum çünkü eğitimin de öneminden bahsettiniz. Bu konuyu bir trajedi olarak görmemek lazım yani buna pozitif bakmak lazım. Çünkü alternatifleri oluşturmak lazım, çocukların hayatını kaba değil de bu konuyu keyifli bir şekilde başa çıkabilecekleri bir yöntem üretmek lazım. O anlamda sizlerin yaşadığı tecrübelerde çok önemli.

Ben katkılarınız için teşekkür ediyorum.

BAŞKAN – Ben de çok teşekkür ediyorum.

Değerli arkadaşlar, soru var mı? Yok herhâlde.

Buyurun.

AYTUĞ ATICI (Mersin) – Bu yurtlardaki glutensiz diyetten bahsettiniz ve dediniz ki: “İnşallah bütün üniversiteler, bütün yurtlar böyle yapar.” Yani gluteni bir düşman olarak görmemek lazım. Olayı yani bir ihmali...

BAŞKAN – Amino asit.

AYTUĞ ATICI (Mersin) – Efendim?

BAŞKAN – Vücudun amino asidi diyorum, ihtiyacı olan bir şey.

AYTUĞ ATICI (Mersin) – Yani bir ihmali yanlışla kapatmamız doğru olmaz. Sizin de sivil toplum örgütü olarak bize yapacağınız öneriler gerçekten duygusal olmaktan öte olmalı. Tabii ne kadar duygusallıktan arınabiliriz hepimiz, bilmiyorum. Çocuklarımız var yani arınmanın mümkün olmadığını da biliyorum ama sonuçta burada biz ayağı yere basan şeyler üretmeliyiz. Yani biz burada Komisyon raporuna “Bütün üniversitelerde, bütün yurtlarda, bütün Türkiye’de, devletin elini değdiği her yerde glutensiz yapın.”... Diyorsunuz ki: “17 bin öğrenci var, 7 kişinin glutenden rahatsız olduğunu biliyoruz, çölyak olduğunu biliyoruz.” Hadi biz bunu yüzde 1 olarak düşündüğümüz zaman bile bunu mu yapmalıyız yoksa sizin de önerdiğiniz gibi bilinçlendirip gerçekten gluten hassasiyeti olan, çölyakı olan insanlara ayrı bir menü mü çıkarmalıyız? Yani zaman zaman böyle direksiyon bir tarafa doğru gidiyor. Bir de milletvekili arkadaşlarımdan hassaten ricam: Yani, mesela “AK PARTİ çok hassastır STK’lara falan.” gibi laflar yani karşılığında hemen bir tepki doğurur, bunları yapmamakta yarar var. Sizin hassas olduğunuz kadar burada bulunan bütün siyasi partiler hassastır. Tabii biz isterdik ki bu hassasiyeti Komisyon teşekkül ederken de gösterseydik. Hani, hep “siyasetüstü”, “partilerüstü” diyoruz ama yani Komisyon heyeti içerisinde, yönetim heyeti içerisinde muhalefetten 1 kişiyi bile almadığımızı da bir kere daha kayıtlara geçiriyorum. Önemli değil, bu alışkanlığınız hâline geldi. Bu, bizim bu Komisyona vereceğimiz katkıyı asla etkilemez ama yani sonuçta bakış açımızı da değiştirmesek biraz sıkıntı yaşarız, mümkünse değiştirelim.

Teşekkür ederim.

BAŞKAN – Çok teşekkür ediyorum.

Ben de şunu ifade etmek istiyorum: Zaten bu Komisyonun kurulmasında 4 partinin birlikte, beraber Komisyon önerilerini verdiğini biliyoruz. Bunu her toplantıda da dile getiriyoruz, şu anda da dile getiriyoruz.

AYTUĞ ATICI (Mersin) – Mesela, başkan vekili, kâtip üye keşke muhalefetten olsaydı.

BAŞKAN – Yani onu...

AYTUĞ ATICI (Mersin) – Keşke olsaydı.

BAŞKAN – Neyse, onu, orasını geçelim.

O açıdan, her toplantıda özellikle MHP’ye çok teşekkür ettiğimizi söylüyorum çünkü onlar getirdi başlangıçta bu toplantıyı özellikle.

AYTUĞ ATICI (Mersin) – Hiç olmazsa arkadaşımızı alsaydınız Divana.

BAŞKAN – Yani, Ayтуğ kardeşim, biliyorsun buradaki... Senin bunları tekrar ifade etmen de aslında...

AYTUĞ ATICI (Mersin) – Ama işte birisi fitili ateşleyince gerisi geliyor.

BAŞKAN – Niye söylediğini çok iyi sen de biliyorsun, ben de biliyorum, onun için onları geçelim.

MEHMET BABAOĞLU (Konya) – Galiba bir konuyu netleştirmemiz lazım.

BAŞKAN – Ben Mehmet Bey’e söz vereceğim.

Buyurun Mehmet Bey.

MEHMET BABAOĞLU (Konya) – Salih Bey’in galiba söylemek istediği konu, üniversitelere ihale yapılıyor malzeme alımında, orada normalinde glütensiz olması gereken ürünün glütensiz olduğuyla ilgili bir teyit söz konusu, değilse tüm ürünlerin değil hocam.

ELÂZİĞ ÇÖLYAK DERNEĞİ BAŞKANI SALİH YENİSU – Biz glütensiz yemek çıkarılması değil... Mesela, diyelim ki, bir baharat alıyorsun, baharat kullanacaksın.

MEHMET BABAOĞLU (Konya) – Normalinde olmaması gerekiyor onda gluten.

ELÂZİĞ ÇÖLYAK DERNEĞİ BAŞKANI SALİH YENİSU – Glütteni orada ne için kullanıyor? Baharatın kalitesini düşürmek için kullanıyor.

MEHMET BABAOĞLU (Konya) – Yani nişasta koyuyor, buğday unu koyuyor.

ELÂZİĞ ÇÖLYAK DERNEĞİ BAŞKANI SALİH YENİSU – Hani, kalitelisi varken mesela küflenmemesi için salçaya nişasta koyuyorlar. Biz diyoruz ki: “Nişasta koyulmasın, zaten doğal olsun yani salçanın kendisi, özü olsun.” Yani demek istediğim o.

MEHMET BABAOĞLU (Konya) – Yani kastı o olduğu için bir yanlış anlama oldu.

ELÂZİĞ ÇÖLYAK DERNEĞİ BAŞKANI SALİH YENİSU – Glütensiz yemek çıkmıyor yani, glutenli yemek çıkıyor, doğasında gluten kullanılmayan yemekleri rahatlıkla yiyebilir.

BAŞKAN – Mehmet Ali Bey söz mü istediniz?

İTTİFAK HOLDİNG YÖNETİM KURULU ÜYESİ MEHMET ALİ KORKMAZ – Evet efendim.

BAŞKAN – Buyurun.

İTTİFAK HOLDİNG YÖNETİM KURULU ÜYESİ MEHMET ALİ KORKMAZ – Efendim, biraz önce Tarım Bakanlığıyla ilişkili bir şeyi açıklama ihtiyacı hissettim, onun için söz istedim.

Aslında, fitratında glütensiz olan ürünler var, Bakanlık bu ürünlere glütensiz armayı yasaklıyor, Ali Bey veya dernek bunları ifade etti. Fakat, bir, kullanımında bu türlü tüketicilerin bilmediği, servis, nihai tüketim noktasındaki insanların bilmediği karışıklık; ikinci olarak, mesela, bu kuruyemiş veya biraz önce konusu geçti, salça, bunlar kendisi aslen glütensiz ama işleme konuları, işleme ortamında glütensiz ürünü glutenli ürüne bulaşp bulaşmadığı çalışmasını yapan firmalar kendilerini ayıramıyorlar. Yani bir unlu mamulle bir kuruyemişi kavurmuşsa veya salçada herhangi bir şekilde veya verdiğiniz örneklerdeki ayırım aslen olmadığı hâlde firmalar burada kendilerine ayırt edici bir başlığa giremiyorlar.

Şayet alt detayları olsaydı ifade edeceğim şeyler diye geçtiğim başlıkların içerisinde bu var. Burada eğer bu etiketleme bir ayrıcalıksa bırakın o ayrıcalığı her firma yaşasın, yapsın, gerçekten glütensiz olan bassın, diğeri yetmiyorsa basmasın.

BAŞKAN – Peki, çok teşekkür ediyorum.

İTTİFAK HOLDİNG YÖNETİM KURULU ÜYESİ MEHMET ALİ KORKMAZ – İkinci olarak, hocam endüstriyel üretim boyutuna geçmediği için, birçok şey üretilmiyor. Benim yönetim kurulu üyem bir profesör, anabilim dalı başkanı. Şirket müdürüm, doktorasını veren, Hacettepe mezunu bir gıda mühendisi. Ürünü üretip tekrar çektiğimiz şeyler oldu ve bunun için Komisyona üreticilerin belli başlıklarda sınırlandırmasını önerdim çünkü Tarım Bakanlığının denetiminin de bilincinde olması gerekir. O denetimden dolayı canı yanan firmalar var, üretim gamını kaldırıyorlar. O zaman onları bilinçli insanlar denetlesin. Cezalar az değil, yanlış yapan cezalandırılmalı, kesinlikle ona “hayır” demiyorum ama denetim adaletimiz var mı? Buna da asla “evet” demem mümkün değil. Buradaki bütün dünyada olduğu gibi önce üretim başlar, sonra kalite ve lezzet gelir. Ben Ali Bey’e de hak veriyorum, size de hak veriyorum. Birçok üründeki lezzet boyutuna gidebilmenin yolu da üretimlerin sürdürülebilir olması. Sürdürülebilir olmayan bir üretim kendini geliştiremez.

Bu iki konu için söz istedim.

Teşekkür ediyorum.

BAŞKAN – Mehmet Ali Bey, çok teşekkür ediyorum.

Son sözü Halim Bey’e vereceğim, onun da ifade etmek istedikleri var. Ondan sonra da kapatacağım.

Buyurun Halim Bey.

6.- *Manisa Çölyak ve Organik Beslenme Derneği Başkanı Halim Şivecan’ın,, üretim yerlerinde çapraz bulaşma olabileceği ve ürün üzerindeki etiketlenmenin önemi hakkında sunumu*

MANİSA ÇÖLYAK VE ORGANİK BESLENME DERNEĞİ BAŞKANI HALİM ŞİVECAN – Çok teşekkür ederim

Sayın Başkanım, sayın vekillerim, sayın arkadaşlarım; öncelikle, sizin biraz önce söylemiş olduğunuz glütensiz menü oluşturmaya ilgili Salih Bey’in bahsettiğini ben de şu şekilde açıklamak istemiştım, gerçi Salih Bey açıkladı ama: Biz evde kuru fasulye yiyebiliyoruz, pilav yiyebiliyoruz, bunu lokantada da yiyebiliriz çünkü kuru fasulyenin yapılışında glüten yok. Ama kullandığınız malzemeler içerisinde, bir baharatında, bir salçasında maalesef içerisinde glüten maddesi oluyor. Bunu etiketlemeyle bağladığımızda Sayın Müsteşarım, bir baharatı üretirken içerisinde ya da bir puding karışımını yaparken içerisinde glüten maddesi olmadığı için üzerine “glütensiz” diye yazılması şu an yasak. Fakat o hat üzerinde o ürünü üretirken glütenli bir ürün de üretildiği için çapraz bulaşmadan dolayı o ürün de glütenli hâle geliyor. Eğer ki Türkiye’de etiket okuyarak biz hayatımıza devam ediyorsak bu etiketin üzerini okuduğumuzda “İçerisinde buğday, glüten içermez.” diye ya da “Glüten içerir.” önerisini gördüğümüzde diğer tümünün hepsini glütensiz olarak algılamamız gerekiyor. İşte bu da bizi yanılgıya düşürüyor. Bu konuda yardımlarınızı bekliyoruz.

Çok teşekkür ederim.

BAŞKAN – Çok teşekkür ediyorum geldiğiniz için, bilgilendirdiğiniz için. Allah razı olsun. İnşallah, faydalı şeyler aldık biz, onu raporlarımıza yansıtırız diye düşünüyoruz.

Tekrar teşekkürler.

Oturumu kapatıyorum. Sağ olun.

Kapanma Saati: 13.52